

Mahju laime,

jeb

apzerejumi par winas dibinaschanu un
ustureschanu tahdeem,
Fas to few wehlàs.

Sarakstijis

O. Platschs.

Jelgawâ,
dabujama pee J. S. Steffenhagena un dehla.
1892.

21

524662

W
Mahju laime,

3

235

ieb

apzerejumi par winas dibinaschanu un ufture-
fchanu tahdeem, kas to few wehlàs.

Sarakstijis

W. Platschs.

W. Platsch
1893. 2. 20. Jelgawa

Jelgawâ,

drukata un dabujama pee J. f. Steffenhagena un dehla.

1892.

Lala. v. l.

0310045858

L. V. B.	
№ _____	In. <u>189.118</u>

✓ 1953

Провер. 681-дз

Доволено цензурою. Рига, 30 апрѣля 1892 г.

Ewadijums.

"Lai me!" Kas tas par burwigu wahrdu! Kas tas gan par tahdu brihnischki peewelfoschu preefschmetu! Katrs to daudsiņa, — fatrs fahro un dsenās pehz šča dahrguma — pehz laimes! Waj ir atrodams mirstigs zilwešs ar weselu prahtu, fursch pateesi teiftu: es negribu laimes, es nekahroju tahs! — es labak gribu dsihwot bes kahdas laimes?! Esnu pahrleezinats, ka tahda naw. Turpreti tizu, ka wiši — bagati un nabagi, leeli un maši, grib buht laimigi, — wiši fahro un zenschās pehz laimes. — Bet kas ihsti ir laime? Ja, godajams lasitaj', par scho mirstigajo lauschu-behrnu neredjamo mihluliti pastahw loti daschadas domas; — zits fauz to, zits atkal scho par laimi. Tā daschs nabaga dsejneeks eeskatijees kahdas jaunawas "silajās aztinās", šapno un dseed par tahm, flawedams to par "debešs laimi", ka warot tikai luhkotees schinīs "englu aztinās". Zits tahds pats dsejotajs peeteef pat ar winas "roschu luhpinahm", "daitajeem matineem" un "zehlahm kahjinahm!" Un kad tas par schahs šapnofas laimes ih-paschneeku palizis, tad prasi tam: nu, waj esi ar laimigs? waj tew nu ir laime rokā? tad daudsfreis dabusi gluschi otradu atbildi. Wina apdseedatais laimes-engelits to padarijis gluschi nelaimigu, — tas esot wina dsihwi pawisam faruhftinajis un dsihwes laimi ispostijis! — Atkal zits, wairak praktisks wihrs flawē par sawu laimi labus uftizamus draugus un heesu mafu, issaufdams: ak, zif laimigs ir tas, kam tas ir pilns!

Tà waretu minet tuhkstoschas un atkal tuhkstoschas leetas, kuras kaut no šahda teef nosauktas par laimi. Tà mehš waretu minet ne tīfai leetas, bet ari neffaitamas weetas, kur katrs laimi meklē un zērē to atrast. Weens to meklē te, otrs atkal tur, — weens šchāi puf, otrs winpuf juhras; — weens to apdseed un flawē tahdās, otrs šchahdās dseesmās. Bet ja es buhtu dsejneeks, tad es wiseem laimes mekletajeem tuweenā un tahlumā tà gribetu uffaukt:

Tu laimi meklē, dwehsele,
To šahro pats few lemt?
Un tomehr tew šchi pafaule
Tahs newar dot neds nemt.

Tu tahlu juhras zekušstreen,
Tur zērē atrast to!

Tu mozees, lausees nakt' un deen', —
Taf ne-eeguhn ne fo!

No behdahm, raisehm mati bahl, —
Sirds wiht, pats trihzet šahz,
Bet laime? — af, ta tahlu tahl —
Tu tahs wehl nepanahz!

Un laime . . . luhf, ta tuwu tew,
Tu tahs tīf nemani!
Ta tawās fruhhtis apflehpj few —
Un tu tahs nesini?!

Bet mehš luhkosim paflausitees šchinis lapinās, kas mums jadara, lai mehš waretu šawās mahjās, — šawu peederigo pulzinā, laimi dibinat un tur ufturet. Mehš mahzifimees, kas mums ir jadara, lai pee laimes teefam; jo bes darba nenahf it nekas, — un laime ari nē. Tapehž eefim tuhlit pee leetas, un jautasim pašchi nopeetni: „fā top mahjas laime dibinata?“

I. Mahju laimes pamati.

Ir vajadsīgs ehku zelt. Naw masums rūpju, ja gribi, lai ehka buhtu weselega un patihkama. Jau pati seme, us kuras ehka zetama, ka ari buhwheetas stahwoflis, ir no leela swara. Tapat pascheem ehkas pamateem wajag ari buht likteem ar simu un pareisi. Un kur tad nu wehl fahrtiga telpu eedalichana, pareisa gaismas, gaisa un siltuma apghdaschana, — tas wifs prasa apdomigas un prahligas rihkofchanas. Protams, ka tikai tahds us wifu to leef masu wehribu, kam buhwesmahksta swescha leeta un kam weena alga, kahda winam ta mahja isdodahs. Turpreti sapratejs un apdomigs wihrs eewehro wifu un pahrleef wifu, kas pee weselega dsihwofla zelschanas eewehrojams un darams. Un kad nu ari pati ehka ir uszelta, waj tad tomehr wehl naw deesgan puhlinu un ghdaschanas ap winas eefschligu eerihkofchanu un eetaisehm, ja gribi, lai mahja buhtu peemihliga un apdsihwojama?

Bet ko lihds ffaista ehka, ko lihds winas gresna eefscheja eetaise un ispuschofchana, ja pati gariga ehka, kura starp schahm muhra waj koka seenahm top eegrosita, ir bes stipra pamata, weegsprahligi zelta un nemihligi eegrosita? Ko lihds pati lepna ka pils, ja tani truhksti ihstena dsihwibas gaisa, preeka gaismas un mihlembas

šiltuma? Waj tahdâ mahjâ pat špihdoscho telpu widâ nemahjos noschehlojamais posts un nelaime? Un fur tad nu mahjas laimeî wairs lai atleef faktinšch? — Tadeht, mans draugs, ir šoti wajadsiga leeta, mahzitees ari garigo buhwes mahšflu, kura dauds gruhtaka par to buhwes-mahšflu, kurai ar šokeem un akmeneem janodarbojâs; — jo pee tahs nepeeteef ar galwas lauššchanu ween, bet te wajag šawu pašča prahtu laušit un širdi ištihrit no leekeem un gešigeem eedomeem.

Kad un fur tad nu top lišta grunte jeb pamats ščaj garigai ehšai? Kad tad ir ta reise un fur tad ištî ir ta weeta, fur lihds ar garigâs ehšas pamateem, teef lišti pamati ari paščaj mahjas laimeî? Dašchs warbuht teiks, ša tas noteef pee lauššchanas, jo šche tak topot dota deewa-šwehtiba jaunam pahrim uš wina jauno dšihwes šahrtu. Bet es atbildetu: waj tad deewa-šwehtiba ir šahds burwibas lihdsēklis, kurušch lai nu aiš-dšihšu wišus šaunos augšus, kureem janahš no weegl-prahtigas šaderinašchanâs un pat no aptraipitâ jaunibas laika? Nu, tad warbuht jašahš ar šaderinaščamu? Sinams gan, ša no ištēna dšihwes drauga waj draudšenes išwehles atkarahs ari ištâ mahjas laime un dšihwes šwehtiba. Bet waj šchi išwehle noteef pareišâ jeb aplamâ zekâ, tas atkal atkarahs no jaunekka un jaunawas dšihwes-gahjuma, šo tee no šawas behrnibas lihds šaderinašchanas brihdim ir ištaišgajušchi, — tas atkarahs no winu audšinašchanâs, ša winu širdis ir attihštitas un šahda dšihwes gudriba tanis ir dehštita — pareiša waj aplama. Euhš, šcheit tad nu mums ja-apštahjâs, šcheit ta nu mums jašahš mahjas laimes waj nelaimes noslehpumus ištibinat. Ja, audšinašchanâ top waj nu mahjas laimes jeb nelaimes pamati lišti!

Katrs jauneklīs waj jaunawa, fura firdi mostahs
ilgošchanàs peh3 dšihwes drauga, nes ari sawâ firdi
 tahdu garigu bildi jeb idealu, kahdam wina draugam
 wajađsetu buht. Nopeetnais karaktris wehlàs jautrà,
 ašchais lehnà, straujais klusà; — Katrs meklè taf ta,
 ka winam truhst, tas jau ir dabiski, pašchas dabas
mahtes noliskums. Bet ka lai tahds jauneklīs waj jau-
 nawa padodàs un paklausa ne wis aufstam aprehinam,
 bet skaidrahm juhtahm un weselam prahtam, — pee
 tam tee ir jau no masatnes ja-usaudsina un nemanot
ja-attihsta. Euhš, zif augsts usdewums wezaku mahjai
 ari schini leetà! Eaimigs tas jauneklīs, furam kà pui-
 senam wehl pehlejotees un attihstotees wina skaištakais
 un schihstakais ideals un preekschihme bij wina mahte!
 Winas klusà ruhpiğà daba, winas peewelšochais dai-
kums pat weenfahršchà apgehrbà, winas darbigà roka
 un preezigais waigs, winas mihligee wahrđi un lihdš-
zeetiğà firds, winas deewbijigà un laipnà istureschanàs
pret katru: — ja, tas wifs top nemanot winas augda-
mam dehlinam par dahrgu mantu un saldu behrnibas
atminu, furu tas no mahtes nama isnes lihdši dšihwes
laukà. Un šchi šwehtigà un šaldà atmina nu winam ir
 tas newilšochais mehrs, ar furu tas prot mehrot jauna-
was ihsteno daitumu. Schis wina firšninà nemanot
eepedees ihstena seewišchka ideals, tehlos wina gara
azihm ari tahs garigo bildi, furu tas warehs kahrot par
sawu dšihwes beedrent. — Tapat bagata ta jauneklè,
 un kaut ta ari nabagà buhdinà dšimuši, furas audsina-
 tajs ir bijis gudris, šapratigs tehws, — tahds tehws,
 kurfch sawu laika kawekli nemeleja wis frogà waj ša-
 wešibu trošchnòs, bet sawâ familijà, sawu masajo pul-
 zinà, tos pamahjot, norahjot, attihstot un apgahđajot.
 Waj tahda meitene par jaunawu usauguši gan warès

iswehlet par sawu dsihwes beedri wihreeti, kas ir dsehrejs un leekulis, kuras tehws ir bijis sahtigs un beswalschfigns wihrs? Waj gan tahda, kas pati audsinata kristigas tizibas gaisma, sneegs roku us dsihwes saweenoschanos tahdam, kas ir swehtuma saimotajs un nizinatajs?

Teescham, buhtu gan daudsi wairaf to mahju un familiju, kuras walditu meers, swehtiba un ta tad ari laime, ja ihpaschi muhsu meitas tiftu wairaf audsinatas un ne tikai mahzitas ween! ja tahs tiftu us scho sawu swarigo kahrtu zil ne zil sagatawotas! Tapedz, ja gribam tautas pastahweschanu un laimigu selshanu, tad lai sauzam ne-apnikuschi: wairaf audsinaschanas, wairaf sagatawoschanas muhsu meitahm! — Sche ir besgaligu swehtibu nesofchs darba lauks, jums wezakeem, skolotajeem un mahzitajeem, ka juhs ihpaschi tizibas mahzibu muhsu meitahm mahzot, rahditu un mahzitu winahm zeenit ihsteno seewas godu un daikumu! Un waj tur naw deesgan pamodinoschu preekschismigu seewu tikpat swehtos stahstos, ka ari wehsture? Tapat, waj naw tas skaidri redsams, wifos wehstures laifos, ka no seewu tikuma atkaras ari paschas tautas eefschigais spehks un wispahrigais tikums? Seewa ir ne tik ween, ka mehds teikt, mahjas firds; bet ta ir ari wisas tautas firds. Ko lihds, kad isaudsina kahdas tautas seeweefchus gan gudrus sinibas, bet wina firdis paleef aisslehgtas wisam daikam un peemihligam juhtham? Ko lihds, kad meitas gan prot walkat „pehz modes“ schuhtas „kleitas“, un warbuht ari paschas tahs „iszaot“ un isfrunkat, bet isauft paschu rotahm neprot un newihcho pat ideenischkam darbam ne to weenkahrschako auduminu? Tu dabiskla, weenkahrschiba augusi firmā mahmina, ko tu gan domā, ka tawa meitina, ka pahwis usposufees, ar astaino „kleitu“ apwilufees,

lepni pa „beedribas namu“ no weena fakta us otu grosàs? Waj warbuht naw teefa, fa ar tehwa suhreem fweedreem weiflà danzotaja isflauka „dantschu-nama“ grihdahm puteklus, lai atkal pirmdeenà buhtu laika fa-weklis, sawasatàs frunkas un astes ismasgajot?

Al laika ritens, zil ahtri tu ari muhs, Eatweefchus, ihfà laizina efi eerahwis flawetàs kulturàs flajumòs! Jo luhf, ta pati firmà mahmina, kura pati jaunawa buhdama, lozijàs zaurahm naktihm pa muishas plascheem peedarbeem ar spriguli rokà, nu jau meerigi war noluhfotees, fà winas usseedofchà meitina tapat zaurahm naktihm lolàs pa plaschahm beedribas-nama „sahlehm“ pee „labàs musikas“ wilkdama „frankseju“ ar wisahm wina „tuhrehm!“ Al zimilifazija, zil wareni tu pahrtaiši un pahrsrahdà ari paschu zilweku fugu! jo luhf, ta pati nofirmojufi mahmulite, kura funga rijas iskuhluši, muishas gowis isflaukuši, spehja isaušt baltas willainites un pati pagatawot sawu rotu, peewelkofchu tautifko apgehrbu — es faku, tapati mahmina nu jau gluschi meeriga, un warbuht lepna, war nofkatitees, fà winas meitina „pirktà fleitè“ un dehlinfch pehž „drehb-neeku grahmatas“ schuhtòs „tuhfa fwahrzinòs“, spehitil wehl pirmdeenas rihtà pahrnahft mahjàs no „sakumu wehftu“ isrihfojuma, fur teem bij isdewiba tehwa padomina un mahtes krahjumina „laist watà ;“ jo pascheem pelnit, pascheem rotu few taišit — tas taf schinis isglibtibas laifòs attihstiteem zilwekeem nepeederotees! Bet nopeetnis wihrs sche jautàs: waj tahdi reis par mahjas waditajeem un familijas audsinatajeem tapuſchi, ari pratihš to mahfflu: dibinat un usturet mahjas laimi . . . ?

II. Wezaku swehtiba — Deewa swehtiba.

Par Judu weztehweem swehtôs stahstôs lasot, manu wehribu peewelf un faista ihpaschi ta jaukâ saskana un mihslestiba, kuras tur walda starp behrneem un wezakeem. Sche war nemtees labas preekschihmes ne tikai behrni ween, bet ari paschi wezaki. Tur redsam, zil patahwigs ir Jsaäks sawa mihtotâ tehwa gahdibai, kad tas pat sawam kalpam ustiz, ismeklet dsihwes beedreni sawam weenigam dehlam. Un atkal Rebeka, schi tschaklâ jaunawa — zil padewiga ta sawu wezaku gribai un prah-tam! Bet wezaki paschi? — Nu, tee ari ne-isslaisch wis sawas meitinas no mahjas ar weenaldsigu firdi, bet wini tai dod lihdsi to labako un dahrgako puhru — wezaku swehtibu! Un to paschu dara ari winas mahja palidamee brahli un mahsas, — tee wisi kopâ swehti sawu iswadamo mahsu: „tu, muhsu mahsa, auds eeksch tuhkstoschu tuhkstoscheem.“ (1. Mos. 24, 60.) Tapat redsam ari wezo Jsaäku un pahrbaudito Jelabu, dodam saweem behrneem sawu wezaku swehtibu us dsihwes zeta lihdsi. Un waj pee wineem wiseem ari tad nepeepildas tas flaištais apsolijums: „Tehwu swehtiba zel behrneem stiprus namus“? Eai gan wineem katram jazihnäs ar dsihwes gruhumeem, tomehr teem eet lihdsi wisur — Deewa swehtiba; jo wezaku swehtiba ir Deewa swehtiba.

Bet kâ stahw schini leetâ ar muhsu isglihtibas laifu attihstitahm familijahm? Waj atrodahs dauds tahdu dehlu un meitu, kuru firdis naw it nekahdu paslehptu juhtu un domu, bet kuri ar wisu ustizibu atwer sawas firsninas saweem wezakeem, sinadami, ka neweens tos ta naw sapratis, kâ winu wezaki, neweena firds nepufft par winu laimi tif filti, kâ winu wezaku firdis? Bet,

af deewamschehl, atrodàs dehli, atrodàs usaugufchas meitas, kas to tura par brihwibas un isglihtibas sîhmi, faderinatees flufam, bes sawu wezaku sinas! Wezaku padoma, wezaku swehtibas — to schahdi jaunlaifu brihwibas un patstahwibas zeenitaji nekahro. Bet „kur tas Kungs to namu ne-ustaisa, tur darbojās weli tee, kas pee ta strahdā.“ Bes wezaku swehtibas tahdi behni grib dibinat sawu namu, bes wezaku swehtibas tee to grib uszelt, tadeht ari nedabu nekahdas Deewa swehtibas, un tadeht ari teem wehlati sawā kahrotā kahrtā tikuſcheem truhſt tahs leelafās mantas, — truhſt mahjas laimes.

Nu, un kà tad usturàs pee tam paschi wezafi? waj tee ir nehmuschi peeminetos weztehwus par preekschsihmi? Waj winu leelafàs ruhpes ir tahs, ka winu behni neſpertu neweena sola schini jaunā dsihwes kahrtā bes winu swehtibas? Ja, kahsas gan dehlam waj „isdeewinas“ meitai, — tahs gan prot isrihtot un dsert waj pa wefelai nedekai, tà ka brandwihns laistās un alus pluhst bes rehſina, par spihti wiseem „gruhteem laikeem.“ Bet tee qismirst dot saweem behrneem sawu wezaku swehtibu, scho gruhto dsihwes kahrtu usahſot. Nonihkufchi un nowahrgufchi pee meefahm un gara, pa leelo ſauschu puhli un burſu, tee eefahpj sawas dsihwes gruhtakā un ſwarigakā gaitā — tee top laulati laudis, bet bes wezaku swehtibas un tapeh3 teem wehlat ari truhſt — Deewa swehtibas.

III. Wisi esam grehkojufchi.

No laulaschanas altara un kahsu nama, nu eet zeksch jaundibinatā pascha namā. Sinams, nu sahſās pawisam jits laiks, kà bij bruhtes un bruhtgana laiks. Jo bruhtes

laifs lihdſinajàs ſwehtku jeb puſotam pawafara laifam. Tur bruhte un bruhtgans weens otram iſlikàs eſot engelis; ar uſmanibu un laipnibu tee gribeja weens otram kalpot, weens preeſch otra tee bij gatawi ſawu dſihwibu upuret, nodot wiſu, ſas tam ir, otra labâ. Uri tanis tà ſaultàs „medus nedelàs“ muhſu „jauneefchi“ wehl lidinajàs kâ taurenini, pa puſu laukeem; tee ir laimigi, weens pret otu mihligi un laipni; neweens wahrđinſch, neweens darbinſch naw manami ne pee weena, zaur fo otris juſtos apwainots! Bet pamaſam peewelkàs brihſchi, furôs leefàs, it kâ lihdſ ſchim ſtihwi ſajuhgtee tikumi paliktu ſlahbaki un paſchu uſmanigàs ſirſninas gurdenaſas. Iđdeenifchkâ dſihwe ar ſawahm wajadſibahm, ſahť aiſween wairaf un wairaf praſit pehz ſawahm teefibahm. Un naw warbuht ir gads pagahjis, fad jau ari iđdeenifchklais zilweks ir redſams wiſâ ſawâ kailumâ ar wiſahm ſawahm lihdſ ſchim tik mahťligi un ruhpiġi aiſflabtahm zilwezigahm kluhdahm. Un wai! nu wihram un ſeewai weenam pee otra jamahzahs ta ruhťkâ pateefiba, kâ wiſi eſam grehkojuſchi un mums wiſeem truhťſt teiſſchanas.

Bet kahđi nu ir tee augki? Sinams, kâ tur, fur jauneklis un jaunawa beſ ihſtenas ſawas ſirds pahrmekleſchanas weens otram ſneedſa roku, fur laulibas ſaite bij tikai mantas kahriba un gudrs aprehkins, bet turpreti garigàs ſaites — ſawſtarpigas zeenibas un uſtizibas — pawiſam truhťkâ, kâ tur nu laulibas zeſſch jaturpina ar to ſahpigo pahrleezinajumos: jo wezaſs, jo auſtaſs! Weenalđſigi un auſtaſi, warbuht pat ar ihgnumu un zeefſirdibu tee nu dſihwo weens pee otra, un newis weens ar otu un weens preeſch otra. Meeſigais prahts ne kahro pats iſlihdſinaſchanàs, ne ari grih atlaut otram peedoſchanas; naw pažeetibas otra kluhdas

panest, bet naw ari tahs mihlestibas, kura dšenās tahs pahrlabot. Un ja dauds, tad tahdi beidsot aprodas ar to meerigo stahwofli, kurfch daschā sinā lihdsinajās tahda šuna stahwoflim, kurfch sawu kehdu wairs nekahro šaraut, tapeh3 ka winsch sin, ka tahs šaraut tam wairs naw eespehjams; jeb ja dauds, tad apmeerinās ar to jozigo salihdsinajumu: „Gefim lauliba ir siphols — abus bauda kaut ari ašaras jabirdina.“

IV. Neseet weens otra nastas.

Šilweti wiši ešam ar kluhdahm. Tā tad ari ne wihrs ne ari šeewa newar buht besmaldigi, un tapeh3 lai neweens no abeem jau tuhdaš neapškaitamees, tad redšam, ka otrs maldās. Un tas nenotiks, ja eesch muhsu fruhthim mahjos šawu kluhdu un truhkumu atsihšhana. Turpreti tahdi laulatee luhkos weens otram palihdsset, weens otra kluhdas pahrlabot. Sinams, ka noteef gan ari šarp labeem laulateem, ka daschreis meefas prahts nem wirfroku par garu, ka tapeh3 ari mihlestibas šaites top tā šakot šatrinatas un pat eenaidš un dusmas eesogās abeju šarpā; bet kuri laulatee leefās wadištees no Deewa gara, tee nekauj šaulei no-eet pahr šawahm dufmahm, — tee luhko islihdsimatees; wini mešle pee-došchanas un ari neleedsās weens otram labpraht peedot. Tā wini panes weens otra truhkumus, weens otra nastas. Un to daridami, wini mahzās ar pazeetibu un lehnibu šopā zihnitees, šopā puhletees un darbotees, weens preešch otra dšihwot un weens par otru ruhpeetes, — wineem abeem ir weens un tas pats šopigs mehrkis. Pee tahdeem turpreti noteef, ka „jo wežafi, jo šiltafi.“

Utminos par behrnu buhdams, redsejis fahdu wezu laulatu pahri. Eai gan wini abi bij jau ap gadu 80 wezi, ta ka dsihwes karstums winu matus sneega baltuma bij balinajis, un lai gan pagahjiba us winu waigeem dsikas un nopeetnas wagas bij isgraususchi, tomehr winu azis mirdseja peewelkoschs sposchums, kad tee weens otru usluhkoja, un us winu gihmjeem bij manama atspirdsinoscha un laipna jaunibas wehsmina, furu bahrga dsihwes auka nebij spehjusti aisdsiht. Wini bij pratuschi bruhtes un bruhtgana laika mihlestibu zaur wisahm dsihwes wehtrahm pasargat un paglabat nesamaitatu sawas firdis. Un ne tiki winu behrni un behrnu behrni, bet ari ziti mahju laudis, usskatija tos un teem tuwojas ar zeenibu un godbijibu. Scheem wezischeem bij ta dahr-gaka manta: „mahju laime.“

V. Teesibas un peenahkumi.

Bet ja nu jautajam: no kam tas nahk, ka laulato starpa atrodam tik dauds nemeera un kildu? tad atrodam wispirms to atbildi: no tam, ka tik pat wihrs, ka ari feewa, nepasihst jeb negrib pasihst un atsiht tik pat sawu, ka ari otra teesibu un peenahkumu. Tee neustur to ihsteno mehru, ne pee saweem, ne ari pee otra peenahkumeem. Tur ir wihrs, kursch negrib atlaist it ne ko no sawahm teesibahm, turpreti ar diwlahrsch spehku tas zihnàs israhdit sawu waldibas waru, ja pat warmahzibu. Te atkal redsam wihru, kursch pat ganu puikam lauj par sewi waldit, fur tad nu wehl feewai; bet aij to tad ari wihsch negrib usnemtees to gruhto peenahkumu, — gahdat par familijas ustureschamu. Seewa lai ne

tikai audsina un mahža, bet ari lai uſtur un apſopj
 behrnus, un warbuht ari ſaimi. Schis glehwulits ir
 meerā ar katru un grib, lai leef meerā katrs ari wīnu.

Un atkal redsam tur ſeewu, ſura ar darbigu roku,
 ſtipru gribu, tſchaklahm kaħjahm no agra rihta lihds
 wehlam wakaram pa ſawu mahju kuſtās un puħlejās,
 gaħdadama un ruħpedamās par peederigeem un wiſu.
 Bet deewamſchehl, ſlawejama ſchi ſeewa tomehr naw,
 teizama laulata draudsene ta taħ naw; jo wina negrib
 wiſ, lai winas leelā ruħpiba un gaħdiba buhtu pado-
 tas wiħra prahtam, wiħra wirſibai; — nē — wina
 pati grib waldit, pati paturet gala wahrdu. Un wai!
 ja wiħrs te eedomatos pretotees! wai, ja wiħrs ſche
 gribetu liſt notift wina prahtam! Tahdā briħdī tad
 karſch mahjās ne-iſbehgams. Atkaujās wiſch turpreti
 ſeewas gribai un padodās winas warai, — tad japraſa:
 kaħdu eeſpaidu tad nu tahdā reiſē dabu ſaime, un war-
 buht ari behrni? Kur nu paleef tehwa, kā mahjas gal-
 was, zeeniba no wina peederigo puſes? Sinams, ka
 glehwulis un ſawa uſdewuma nepaſinejs wiħrs gan zaur
 ſingru ſeewu top tā ſakot peeturets, bet reebigi tas to-
 mehr ir redſot, kaħd ſeewa ſcho ſawu ſingribu un
 wiħra apſardſibu paſcham wiħram leef juſt
 un pat ziteem manit!

Turpreti preeſch Deewa un zilwekeem dauds patih-
 kamafi gan ir, kaħd tahda ſeewa, ſurai liſtens tahdu
 wiħrinu nolehmis, tomehr ſawu kroni apſeds un waldi-
 bas ſiſli tur apſlehtu; kaħd wina ſewi tomehr uſſkata
 par wiħra palihgu, un tadeht ja ari ne wiħra gribai,
 tad taħ wina labumam padodās un leef par ſewi
 waldit. Welta ir tapeħz ta aplamā teepſchanās, kurſch
 augſtafs, wiħrs, waj ſeewa, ſuri darbi no leelakas
wehtibas, wiħra waj ſeewas? Katrs ſawā weetā un

leetâ; fatra publes, fatra zihni ir wajadfigi, ja grib, lai dsihwe eet us preefschu, ja grib lai aug un seed mahjas labklahjiba. Tikai jauktees feewai wihra peenahkumôs un wihram nezeenit feewas publinus — tas newar buht par swehtibu un ari naw mahju laimei par ustaisfchanu. Jokôs mehds fault wihru par ahrleetu, bet feewu par eefschleetu ministri; ar to tad ir gan fajits, ka wihram wairaf ar mahjas ahrejahn leetahn janopuhlejâs, turpreti feewai jadarbojâs eefschpuš mahjas. Bet tikpat ahrleetu, ka ari eefschleetu ministris, ir wajadfigi un nepeezeefchami walsts usturetaji un apfopeji. Un kursch tad gan ir augstaks sawâ amatâ? Katrs par sewi, un katrs sawu usdewumu ustizigâ ispildifchanâ ir augsts un swarigs waldibas ehkas stuhra akmens.

Bet ari swehti raksti eerahda tikpat wihram, ka ari feewai, katram sawu stahwokli, katram sawus peenahkumus. Ne tikai wezâ deribâ feewai fajits: „witam buhs tew par fungu buht“, bet ari jaunâ deribâ top atgahdinats: „juhs feewas, esat padewigas saweem wihreem.“ Bet kad nu wihram ir peefschkirtas leelakas teesibas, tad tam ari zaur to ir uslikti leelaki peenahkumi. Jo us wihra stiprakas galwas ir uslihts gan waldibas kronis, bet tapat us wina stiprakeem kameefscheem ir uskrauta ari ta nasta, apghdat un usturet sawu feewu un behrnus, ja pat wisu mahju. Un wehl wairaf. Wihrs top salihdsinats ar Kristu wifas kristigas draudses galwu. Zaur to tad wihram ir uslihta gahdiba ari par feewas dwehseles labumeem, — witam ir ustizets preesiera amats tik pat par feewu un behrneem ka ari wifeem mahjas peederigeem. Seewa turpreti ir dota wihram par beedreni un tai peenahkâs buht par ustizamu palihgu wisôs darbôs, bet palihgam protams japadodâs sawa funga gribai, un tas newar turet waldibas groschus.

Schis tad nu ir seewas stahwoflis, proti buht par usti-
zamu palihgu un draudseni wihram, bet ne wis par
falponi. Zif skaidri, zif kahrtigi tif pat daba, kà ari
zilwezigigi lifumi eerahda laulateem katram sawas teefibas
un katram sawus peenahkumus! Zif pilnigi waretu abus
apmeerinat schi nepahrgrosamà kahrtiba! Un tomehr sa-
stopam ifdeenas un us katra sola azis krihtofchas ap-
lamibas un schihs deewischkàs kahrtibas sagrosijumus,
zaur ko sinams juhð ta teizamà mahju manta — laime.

VI. Wihrs mahjas galwa.

Kur laulato starpà walda pateesa deewbijiba un tiffis
prahts, tur sinams tifpat wihrs kà ari seewa, buhs katrs
meerà ar sawahm teefibahm un ustizigs saweem peenah-
kumeem. Schi, wihram un seewai no dabas eerahdità
un katram nospreestà kahrtiba, buhs tahdeem laulateem
par fwehtu lifumu, kuru wini katrs ar preeku un ap-
sinibu lukos ispildit un zeenit. Katrs domàs wispirms
us saweem peenahkumeem, bet nejaukfees otra peenah-
kumòs. Sinams gan, ka naw neeka leeta, kahdu mahju
pareisi apghdat un peenahzigi usturet. Tas wifs prasa
daudj darba un puhlinu. Naw jau ari tai leetà ne
kahdas leelas starpibas, waj tur weenam sawa mahja
un familija ja-ustur ar zirwi un ehwelt rokà, jeb ari
otram turpreti ar spalwu un garigeem darbeem. Katru
speesch sawa nastà. Turpreti preeku mantot sawà amatà
un kahrtà ifweens war, ja tifik ir ustizigs sawà kahrtà
un darba laukà. Un waj tas gan taupigà un uszihtigà
familijas tehwa sirdi nepazel, kad tas pehz ifdewiga
darba atgreeschàs mahjàs ar pilnahm rokahm? Teescham

paleef teefa, fa wifu azis gaida uf to Kungu, fa tas wineem baribu dotu sawâ laifâ. Bet kad feewa un behrni gaidit gaida uf fehwa godigi nopelnito algu, waj tad te nepaleef tehws par Deewa weetneeku sawejo puljinam? Waj tad gan tehwa galwu ne-apehno deewischkis sposchums, un waj schis gods un schi zeeniba nedod wihram dandj augstaku laimi, ne fâ isnihzigeepasauligee preefi un fahribas? Un kad nu wihrs turflaht wehl ispilda ari to pawehli: „juh's wihri mihtjoet sawas feewas, it fâ Kristus to draudsi ir mihlejis,“ — waj tad gan winam zaur to nepeekriht ari nopeetnais un augstais preeftera amats, apfopt sawu namu un wifus peederigos apgahdat ari ar garigahm mantahm, ar tahm mantahm, fas pee dwehseles labflahjibas waja-dsigas? Bet schis amats to ari frone ar godu un zeenibu. Un kad nu wihrs ir ari mahjas preefteris, tad protams, fa tas turehs ari par sawu swehtako peenahkumu, no-flaitit pats peenahzigu galda luhgschana sawas saimes un behrnu preefschâ. Winsch nepalaidih's wismasaf ne-weena swehtku waj swehtdeenas rihta, nenoturejis sawâ mahjâ rihta luhgumu, un pehz eefpehjas tâpat ari wafara luhgschanu. Un waj tad gan ari wismasaf muhsu fainneefeem tas usdewums un swehts peenahkums ir til gruhti ispildams? Waj tad gan muhsu flawetds brihwibas un isglihtibas laifds ir eemeslis aifbildinatees un atwainotees, kad sahds to pawisam naw eewehrojis? Waj pat weenkahrschakais strahdneeks drihst un war sewi turet par nemahzitu un mas isglihtotu preefsch scha garigâ amata? Af deewamschehl, wifur, fur tas wehl nenoteef, ir tas ihstenais zehlons — kuhtriba un pat jaunlaifu a plama fa uniba! Bet tahds wihrs, fursch tur par sawu augsto peenahkumu, fopt un ee-audset saweju firdis un sawâ mahjâ pateesu kristigu tijibu, ir

ari mahjas dabistâ galwa, sawas seewas dabistâis funks, un ne wis eeteepigais un paschprahtigais pawehlneefs; winsch ir pirmâ un augstakâ persona wisâ mahjâ, kuras griba un prahts no wiseem ari top eewehroti un ispiditi. Un kad tahds wihrs sawu muhscha gaitu no beidsis, ee-eet tanî muhschigâ meerâ pee dufas, tad to mehr wina wahrds paleef labâ peeminâ un wina darba swehtibu bauda wina behrni un behrnu behrni.

VII. Seewa mahjas firds.

Bet waj tad seewas usdewumi ir masak eewehrojami? Waj seewas stahwoflis sawâ mahjâ ir masak aplaimodams, masaku swehtibu nesofchs, ne kâ wihra? Ja nu kahdas mahjas tehws pateesi ir tahds deewbijigs wihrs un ustizigs galwa, kâ to nupat redsejam un wehlejamees, waj tad nu gan seewas peenahkums naw, ar pateizigu firdi schahdam sawam wihram peeglaustees, un ustizibâ winam padotees — tam, kas tikpat winu, kâ ari wisus mahjas peederigus pee meefas un dwehfeles apgahdâ un ustur? Ja tad ari kahda seewa buhtu warbuht atihstitaka par winas wihru, jeb pat wehl tiklaka par to, tad tomehr winas atihstitiba un tikumi to jo wairaf lai mahja, eewehrot un zeenit to no Deewa winas wihram peeschfirtu waldibas waru un teesibas; un schi zeeniba nosihs winai paschai swehtibu un buhs weens no teem stihra afmeneem, us kureem dibinâs mahjas laime. —

Ari seewa sawâ darba laukâ nepaleef bes dsihwes gruhtibahm, raisehm un nastahm. Un teescham gruhnt un pat ne-eespehjams ir spreest, kura darbi prasa wairaf isweizibas, wihra waj seewas; furam ir wairaf ruhpu

un gruhtibu — waj wiħram mantu ſapelnot, jeb ſeewai to pareiſi iſleetojot un uſturot. Ziſ tur gan naw wiſadu, lai gan neezigi iſrahdoſchos, tomehr ſoti ſwarigu pee-nahkumu, ar kureem ſeewai no agrà rihta lihds wehlam waſaram janodarbojàs! Ja, pat naſti ta wehl naw brihwa no raiſehm un ruhpehm! Ziſ nokaufedami un garu nomozidami gan naw wiſi iſdeenichſee ſeewas darbi, fà: tihriſchana un ſlauziſchana, fahrtoschana un wahriſchana, maſgaſchana un lahpriſchana, ſchuhſchana un adiſchana! Un kad nu ſeewas iſchaklàs roſas ſchos wiſus darbinus, wiſòs winu ſihkumòs prot un zenſchàs wehl t à apkopt un iſkopt, fa zaur teem pee wiſas weenkahriſchibas, tomehr ſpihd zauri tihriba un ſpodriba un ir manama wiſur glihta un patihkama dſihwe, — waj tad gan wina nebauda ſawà ſirdi zaur to jau augſtu algu — to ſaldo apſinu, fa ari zaur winas ſihzineem darbineem top mahjas laime uſkopta un uſtureta? Kahdu labaku algu gan tahda ſeewa war kahrot, fà to, fa ta ir pahrléesinata, fa winas gahdigà roſa ir pratuſi wiħram. wina mahju ſataiſit par ta wismihkato un patihkamafo weetu paſaulè? Un fur tas t à naw, — fur wiħram leekàs omuligakà weeta frogi waj pat zitu kaiminu mahjas, tur daudsreis ir ſeewa wainiga, fa ta ſawà weenaldſibà un kuhtrumà naw wiħſchojuſi ſawu mahju padarit wiħram par tahdu, fur tas ar preezigu ſirdi war atgreetees un kahro tiſt peh3 ſaweem deenas darbeem.

Bet te man daſchs warbuht atbildès t à: „ja, nu tas gan wiſs t à ir labi un tam ari t à wajadſetu buht, bet fur lai nu nabags ſemneeks t à wiſu eerihko un eetaiſa? Uliſ nabadſibas un truhkuma newar pat ruhpigakà un iſchaklakà ſeewa neſo ſawà mahjà t à eerihkot un eekopt, fà tu ſche praſi.“ Sinams gan, fa nabadſiba un truh-

fums ir tee leelakee afmeni un zelmi, kas muhsu dsihwes
 zetu apgruhtina un padara gruhti staigajamu. Schee
 neluhgtee weesi gan trauze un jauz ari muhsu mahjas
 fahrtibu, un tam lihds, protams, ari posta muhsu mah-
 jas laimi. Mantai jeb turibai ir dsihwe leels swars —
 tas ir teesa; bet teesa ir ari, ka mahju labklahjiba un
 tamlihds ari laime, ikreises wis ne-attaràs no mantas
 ween. Scho lapinu isdewejam ir gadijees daschkahrt ee-
 eet nabagà namina, fur mahjo nabadsga familija; bet
 zil patihkami tur ir ap firdi un zil labpraht esmu ka-
 wejees schahda buhdina! Jo redsi, te tew smaida preti
 no wiseem faktineem tihriba un fahrtiba; — grihda is-
 bersta un baltahm smiltinahm apkaisita, seenas gan bes
 „tapetehm“, bet isbaltotas un tihras no wiseem staipek-
 teem, logi gan nepehrreti, bet ari tihri nomasgati un
 labi foptahm pukehm ispuschkoti, weenkahrshais galdinsh
 apsegts ar tapat weenkahrshu bet tih ru linu galdautinu,
 — fur skatees, tur tihriba, fur skatees, tur mani ka katra
 leeta sawa peenahkoscha weeta, un katrai weetina sawa
 leeta. Bet man ir gadijees eewehrot ari daschu turigu
 fuschu dsihwofli, fur katram usmanigam apluhkotajam
 is wiseem fakteem preti rehgojàs mahjas mahtes palaid-
 niba, besruhpiiba un netihriba. Ja, ja — „smalkahm
 mehbelehm“ gan ir peebahsti wisi faktini, bet tahs ir waj
 wifu 6 mehneschu putekteem apklahtas un pat kaltin ap-
 kaltufshas dascheem netihromeem! Tapeh3 lai zeenijam
 ruhpiigas un tihrigas seewas rokas, no tahm attaràs
 mahjas peemihliba un tahda glihtumu mihlejoscha seewa
 ir ihsta mahjas laimes weizinataja!

Wisus seewas ahrihsfus mahjas-darbus gan waretu
 salikt schahda ihfa dsejas pantina, ka to ari kahds
 prahtneeks ir apsihmejis:

Mahjas maht', tew darbinu
 Tif, fà rokai pirkstinu:
 Ehdeens, drehbes, behrnini,
 Jstabina, lopini, —
 Schee fo tew buhs pahrsinat,
 Godam kopt un apgahdat.

Bet, sinams, ustizamas seewas un pateefas dsihwes
 beedrenes peenahfumi ne-apklampj tif schahdas ahriſchſas
 leetas ween, — nè, teem jalaiſch ſawas ſafnes wehl
 dsitaf, paſchôs laulibas fahrtas pamafôs. Tif tad ween
 ſeewa ir wihra ihſtâ draudsene un pateefs palihgs, ja
 ta ar mihleſtibu un ſiltu ſirdi nem dalibu pee
 wiſeem wihra preekeem un behdahm, — ja ta
 weenumehr un labpraht ir gatawa dalitees tiſpat wihra
 gruhtumôs un naſtâs, fà ari wina preefôs un laimè.
 Af zif dauds gan gudra un ſapratiga ſeewa war ſa-
 taiſit ſawam wihran preeka uu dsihwes laimibas zaur
 ſawu lehnibu ſchodeen un tur atkal zaur ſawu laipnu
 atgahdinaſchanu rihtu! Gudra un pareiſi audſinata un
 iſglihtota ſeewa nejaukfees wiſ wihra uſdewumôs, wihra
 teeſibâs; wina ne-uſteepfees wiſ, fur wihran peeder
 gala wahrds un ne-atmetihſ wiſ luhpas — fà mehds
 teift — ja ari wihrs buhtu ſahdâ leetâ druſzin par
 eeteepigu waj paſchprahtigu. Euhf, ſchi jau ir ta ne-
 jaukafâ ſeeweefchu ihpaſchiba, ta wiſpahrigâ kluhda tif
 pat pee mahzitahm fà nemahzitahm, ſkaiſtahm fà ne-
 ſmukahm ſeeweetehm, wina walidibas fahriba! Un
 ſchi kluhda ir daſchu laulatu laimi jau lihds pamateem
 ſatrihzinajuſi. Bet taiſniba ari paleef tam jozigam ſa-
 lihdsinajumam:

„Kur ſeewa par wihrn walda,
 Tur benki kappj uf galda.“

Un fo tad gan panahť tahdas waldones ar sawu nifno ffarbumu! Waj ir jel weena feewa atgreesufi fahdu wihru jel no weena netifuma ar nifnumu un afeem pahrmefumeem? Ko lihds, fad pat „deewa dseefmās“ dseedam: „dsehrejeem ir elle wakā“ — dsehreji tomehr ffreeen uf wafejo elli fmeedamees. Ko lihds, fad neapdomigā feewa eereibuscho wihru lamā un funij par „fchuhpu“ un „rihli“ — tas tomehr dser un atkal rij. Turpreti tahdi nifnumā isgruhstee lameeni dehsta tikai majo dsirdetaju — behrninu — smalkās firfninās nezeenibas juhtas tikpat pret winu flupufcho tehwu, fā ari tahdu nifnu mahti. Uj, aj ne-apdomigee laulatee! To gan afli tizat, fa ar lamafchanahm un gahnifchanas wahrdeem juhs weens otra fluhdas un netikumus isdihfat, bet to jums muhscham newar eestahstii un pee tahs tizibas juhs neweens nespehj peegreest, fa ihsti fchihš paschas preekschihšmes isaudsina juhsu behrnus par tahdeem, fahdus juhs wehlať ar firdsehsteem un asarahm apraudat! Juhs plaujat no saweem mihleteem behrneem ruhftus augtus, bet negribat tizet, fa paschi esat ari to sehflu tahdu eekaisijufchi! — Un fad nu esam fahkufchi par fcho juhsu dahrgako mantu — par juhsu behrneem — runat un spreest, tad apzerefim ari to darbu pee winu meefas un prahta attihstifchanas — jeb paschas behrnu audsinafchanas; jo pee fcha fopigā peenahkuma ispildifchanas parahdās feewa par wihra ihsteno palihgu un augstako dshwes beedreni. Bet fche mums janahť teefcham pee tahs pahrleezinafchanās, fa no pareifas behrnu audsinafchanas atkarās ne tiť ween tautas labflahjiba, bet fā jau minets, ari un wispirms fatras mahjas un fatras familijas laime.

VIII. Behrni preefs, bet ne wis nasta.

„Raugi, behrni ir Deewa dahwana“ — kura dascham mas un dascham bagatigi, bet dascham it ne mas ne, no ta kunga top peeschirta un isdalita. Kas par godu, kas par preefu tehwa waj mahtes wahrdu nest! „Dsihwibu un garu dot, ir tikai Deewa darbs un stahw weenigi wirra warâ; un tomehr Deews ir turejis zilwekus par zeenigeem, buht par wina weetneekeem, zaur kureem nemirstigi radijumi manto dsihwibu, — radijumi, kas nes Deewa gihmi un kam teesibas buht par muhschigâs godibas mantineekeem.“ (Tholuck.) Zif leels gods un augstas teesibas gan sche nihzigam zilwekam no Deewa peeschirtas! Bet zif leela un gruhta atbildiba ari tur no wina tiks atprasita! Tadeht gan janoskumst un janosarkst, eeraugot, kâ allais zilweka prahts schahs teesibas pulgo un schos swehtos peenahkumus apgahna! Tur atrodam jau daschus pahrgudrus, teizam tos laulatus par prahtigeem, kam mas behrnu, bet par „prasteem“, kam to papilnam.

Bet neschkihstibas zekôs staigadamee nelaulatee usskata scho dahrgo Deewa dahwanu kâ kahdu fodibu, kâ kahdu kaunumu; ja, tee behg un kaunâs no schahm newainigahm dwehfelitehm. Un, af breefmas! dascha tahda besdeewiga roka buhtu tahdu nelaimigo dwehfeliti waj no pasaules israidijusi, lai nebuhtu tikai tahda winu kauna darba sludinataja apasch faules! — No kam tad nu gan nahk tee dauds un daschadee usskati par scho deewischko dahwanu? no kam tad nu gan tas nahk, ka to paschu mantu, kuru weens tur par dahrgako peheli, otrs turpreti usskata kâ kahdu lahstu un kaunumu? Protams, ka tâpat, kâ jau wisam grehkam, tâ ari schim, ir par zehloni zilweka pascha kaunâ samaitatâ daba,

wina launais firds prahts, kurch negrib padotees Deewa labam prahtam. Silweks sawa atliba grib pahrgrosit swehtos deewischkos likumus, nemas neredsedams, kahdu sodibu winsch few zaur to peewelf. Sinams, ka naw jau nu gan leedsams, ka behrnu usaudsinaschana un us-
tureschana prafa no wezakeem dauds puhlina un ari lihdselku. Bet katrai Deewa dahwanai nahf lihds ari ne til sawi peenahkumi ween, bet ari sawa swehtiba. Un ja mehs sawus deewischkus peenahkumus ar ustizibu un pateesu un taisnu firdi zenschamees ispildit, tad schi deewischka swehtiba ari ifdeenas atjaunojās un dod mums jaunus un stiprus spehkus. Tā tad: Behrnu audsinaschana ir toti nopeetns un swarigs darbs, un schis pats darbs ir ari awots, is kura istef bagatakee preeki un augstakā laime katram, kas pateesā ustizibā scho peenahkumu pilda un usfkata par swehtu leetu.

IX. Ko sawai meitai wislabaf lai mahzu?

„Kapeh3 tad weenigi sawai meitai?“ tā daschs scho wirsraustu islasijis warbuht eesauksee. Nu, luhf, tapeh3, ka kà redsejahm, no mahjas mahtes freetnuma ir atkariga ari wisas mahjas gariga dshwiba, jo mahjas mahte ir mahjas firds, mahjas dwehsele. Un ta ir ari pirmā behrnu audsinataja mahjā; bet katrs audsina otru, kà winsch pats ir audsinats, kà pats ir mahzits. Tomehr lai atbild us scho jautajumu sche ari ziti. Tapeh3 peespraudischi sche tahdu atbildu wirkniti is 1890 gada „Austruma“ 4. burtnizas. Kahdā weesigā sapulzē us augschā mineto jautajumu ir dotas schahdas atbildes:

„Mahzi winai sawâs mahjâs turet fahrtibu.

Mahzi winai, ta simts kapeikas ir rublis.

Mahzi winai paščauštus swahrkus (bruntschus) paščuht un walfat.

Mahzi winai kneepes un pogas zeeti eeschuht, sekēs un zimdus adit un falahpit.

Mahzi winai mahjas lopus kopt un šaknu dahrsu rawet.

Mahzi winai pee apgehrba wairaf luhkotees us wese-libu un ehrtibu, ne lā us lepnu išskatu un šchahdeem tahdeem kuhkumeem un astehm.

Mahzi winai sawu šambariti pataisit par to jaušako wišā mahjā. Mahzi winai to wezo labo mahkslu: weetu šatrai leetai un šatru leetu sawā weetā.

Mahzi winai to eewehrojamo pateesibu: jo wairaf ta dsihwo sawu eenehmumu widū, jo tahšaf ta atšahpjās no nabagu nama.

Mahzi winai rošigi turetees un šatru sawu peenahšamu darbu wajadšigā laišā padarit.

Mahzi winai, ne-aišmiršt sawas školas mahzibas, sawus školas darbus ne-išnišzinat, bet paglabat par peeminu, sawas školas grahmatas reišehm pahrlašit, un šwehtdeenās palāšit sawai fahrtai derigas grahmatas.

Mahzi winai, neweenu rihtu nepeezeļtees un neweenu wakaru ne-apgultees beš Deewa un sawa Pešitaja pee-luhgššanas. —

Ja tu sawai meitai šchihs un tahm lihdsigas mahkslas eemahziši, un wina tahs patureš un pehz tahm dsihwōs, tad wina štaigās křištigajo muhšča zeku. (E. D.)“

Tā wispehdigi špreesch šcho atbildu dewejs par tahdas meitas muhšča zeku, kura pehz šcheem prašijumeem audšinata, minetās mahkslas prot un išpilda. Un mehs pee-liftu wehl klaht to apšolijumu: tā audšinata meita pehz

buhš řawa wiřra dahrgums, řawas mahjas gods un gresnumš, řawu beřnu ideals un tai buhš ari ta mahřřla: dibinat un uřturet řawas mahjas laimi. —

Kaut muhřu tantai buhřu ari daudř tã audřřinatu un mahřřitu meitu!

X. Kas řaweřus ne-ãpřahdã, ir niřnařš par paganu.

Behřnu-audřřinařřhana — řa peenařřkums gan řas ir?
 „Nu briřnumš, řa tã war jautat“, tã man dařřš war-
 buhř atbildēs, „řaprotams, řa wezařu.“ Tomeř, deewam-
 řcheřl, man tã ir jajautã; jo atrodãš řarp wiřahm
 řahrtařm tařdi wezaři, řuri řcho řawu augřto peenařřkumu
 luhřo uřřraut řitu plezeem, un pařřhi no řa řaut řã at-
 raifitees. Augřřmani un baęatneeki tur řaweem behř-
 neem gan „gubernantes“ gan wiřadus behřnu uřřau-
 dřřitajus; un to pařřhu zenřchãš pařřã darit ari wideřã
 řahrta, pařřřiřřchee. Bet nabagařee wezaři domã
 deeřgan dariřřřhi un řawu audřřinařřhanas uřřewumu
 piřnigi iřřildijřřhi, řad tee řaweem behřneem ir eekaluřřhi
 řahdus biřbeles pantinus un Eutera řařřřřmu iřřřaitit
 „beř meřřanãš.“ Wairař mahřřit, un pat ar apdomu
 un prařřtu tařdas mahřřibas uřřãřit — řas ne-eřot waja-
 dřřigš; un řo tad gan behřřš řřolã dariřřřot, ja jau
 mahřřãš tã mahřřiřřhotees. Bet no pařřřas audřřina-
 řřhanas, prařřta un řaprařřřhanas attihřřiřřřhanas un
 řarařřtera nodibinařřřhanas, řuri paęeřřejumi iřřři zaur
 řinibu mahřřibařřm ja-iřřpilda — no řa wiřa, řinams, pee
 tařřdeem řautineem newar buhř ne wehřřš. Bet řa ne-
 aiřřbildinařřamã řřuhdã pee řcheem iřřři ir winu —
 pařřřprařřřiřřã; prařřřiga, uř řchãřdu amatu iřřřiřřřota,

wihra padomu jau ſchee weenaldſigee ſautimi neklaufſſees; derigi rakſti un grahmatas, ſas par ſcho laulatu ſauſchu ſwarigo uſdewumu dod padomus un pamahzibas — tee wiſi winu auſihm iſleekàs kà paſafas! Euhk, ſchi weenaldſiba, ſchi paſchprahtiba ir ihſti noſodamas; tahs ir tà ſakot tihkli, kurdòs ſchee ſirneklimi eetinufchees ſnaufch ſawâ meerigâ faktinâ. Bet katram tautas uſkopejam wajag ſchos tihkflus beſ ſchehlaſtibas luhklot ſaploſit.

Bet ja nu ari kahdi wezaki ir ſpeesti, ſawu behrnu audſinaſchânu uſtizet ſweſchahm rokahm, waj tad tadehk tee ir atſwabinati no atbildibas par to, kà ta audſinaſchana teef iſdarita? Waj tad jums, mihktee wezaki, wairs ne-atleek it ne ſas ko darit, kad juhs ſawus behrnus eſat nodewuſchi ſkolâ, ſkolotaju mahziſchânâ un audſinaſchânâ? Juhs warbuht atbildeseet: „nu, luhk tapeh; jau ihſti mehſ ſuhtam behrnus uſ ſkolu, lai mehſ eſot atſwabinati no winu mahziſchânas; un waj tad mums ir eeſpehjams pahrsinat, ko un kà ſkolotaji mahza muhſu behrneem?“ Bet, deewamſchehl, ſchis jau ir tas peedaufiſchânas akmens, uſ kura juhs fluhpat, ka ſkolotajus gan juhs gribat uſraudſit, bet ne wis ſawus behrnus; ihpaſchi weenkahrſchee, maſ iſglichtotee wezaki, uſbahſchàs ar waru ſaweem no ſkolas pahrnahktoſcheem maſajeem, toſ jautat jautadami, waj ſkolotajs ne-eſot Peteriſcham ko ſauna, darijis, un waj ziti ſkolneeki ta neniznot u. t. pr. Sche gan juhſu peenahkums, ruhpigee wezaki, ir labak jautat Peteriſcham: „dehlin, waj tu ari ſkolâ godigi diſhwo un uſwedees? Waj eſi paſlauſigs ſaweem ſkolotajeem un ſatizigs ar ſaweem ſkolas beedreem? Rahdi, dehls, ko tu eſi eemahzijeos un kà tu mahzees!“ Eaimigs tas behrnus, kurfch no ſkolas pahrnahklot atrod preekſchâ ruhpiigu un laipni pamahzofchu mahiti un gahdigu ſtingru tehwu! Schahda behrna ſkolas

zekeem buhs panahkumi, buhs swehtiba. Bet fur wezaki sawa akliba septita deena to noposta, fo skolotajs seschäs deenäs ustajšjis, tur skolas laiks nenes behrnam nekahdu auglu, turpreti wezakeem pascheem wehlaš japeedšihwo širdsehsti un behdas. Un tad nu tee brehž un waid, ka ne-efot nekahda labuma behrnus lišt skolot, jo zaur skolahm un no skolahm teefot ismahžiti tika palaidni. Bet waj dahrga dahwana, uguntina, ir wainiga, ka ne-usmanigais ar to šadedšinajäs pats, jeb warbuht wehl zaur wina neprahšigu rihsoschanos eet boja wisa wina mantina? Waj zilwezes augsta manta, šinibas, ir wainigas, ka eeteepigais un pašchprahšigais tahs šew isleeto par postu? —

Bet aishildinašchanäs tahdeem weenaldšigeem wezakeem ir drihs pee rokas, weens šaka: man truhšt tahs wajadšigäs šinašchanas pee pareišäs behrnu audšeschanas; otrs aishildinäs: es gan waretu, bet man naw watas, — ir dauds un daschadi darbi, šas aiskawe no šcha usdewuma ispidišchanas. Tomehr pret wisahm šchahdahm un tamlihdšigahm aishildinašchanahm šahw ta deewischtä pawehle: „juhs tehwi, usaudšinajeet šawus behrnus eeshch ta Kunga pamahžišchanas un pahrmahžišchanas“ — un šinams, ka ari mahšehm der un ir dota šchi pawehle. Bet šam Deews dod kahdu amatu, tam wišch neleeds ari šaprašchanas us to, ja tika pats zilweks pehž tahs šahro un dšenäs. Newis tahs daschadas dahwanas un šinibas, bet pateesa mihslestiba un ustiziba ir wispirms wajadšigas pee audšinašchanas darba. Bet mahšes mihslestibu un tehwa ustizibu nespehji neweens žits dot un rahdit otra behrnam. Tapehž ari dšihwibas deweja pirmajs pagehrejums no behrnu wezakeem ir: „eseet juhs pašchi pirmee un pehdejee audšinataji un mahžitaji šaweem behrneem!“

XI. Nepareifas audſinaſchanas ſaunee augli.

No behrnu pareifàs un nepareifàs audſinaſchanas tad nu atfaràs, waj kahda mahja top par debefim waj elli. Wai teem wezakeem, furi zaur ſawu glehwulibu uſaudſina behrnus eeteepibà, paſchprahtibà un nepaſlauſibà! Bet wai ari teem wezakeem, furi zaur ſawu pah-raku ſtingribu un zeetſirdibu eefaitina ſawus maſajos, ka tee uſaug par ſpihtneekem! Tur redſam wezakus, furi ſawus behrnus par meſeem, nepaſlauſibu waj ziteem rupjeem grehkeem ir peebahrt newihſcho; turpreti pee neeka wainahm, ka peemehram pee kahdas blodinas ſaplehfchanas, tahdi newimſt ilgaku laiku nabaga behrnitu par to ar neglihteem wahrdeem apmehtat un pat kulaku uſdot. Kahdu eepaidu behrnina jaunaja, mihtſtaja ſir-ſuinà gan lai atſtahj tahda wezaku negehliga duſmu iſkratiſchana? Waj tapehz ir fo brihnitees, kad dſirdam, ka tur atkal kahds pee-audſis dehlis iſtumj ſawu firmu tehwu iſ mahjas? Waj ir dauds fo brihnitees, ka pee-augufchee dehli un uſaugufchàs meitas mehlè laika kawelli labaf ahypus ſawu wezaku mahjas, kurà teem truhkſt preeka un dſihwes ſiltuma? Waj lai dauds brih-namees, redſedami, ka tà audſinati behrni, pehz ſawu wezaku nahwes, iſſchkehrdè ihſà laizina tehwa ſuhri pelnitu un ruhpiigi eekrahtu padomitu? Kà tur war buht runa no mahju laimes, fur wezakeem ir jaraud par paſudufcho dehlu un fritufcho meitu? Bet kas pee wiſas ſchahs nelaimes wainigs? Kas par zehloni ſcheem ſuhreem augkeem? Uff, kas gan zits, kà nepareifàs audſinaſchana! — Gan teek dauds un daſchfahrt ſuhdſets par jaunu ſauſchu ſcha laika daſchadahm kluhdahm un netikumeem, bet waj katram ſuhdſetajam ir ari tahs afàs azis, eeraudſit ihſteno ſcho netikumu zehloni? Un

wehl masaf atrod to firſchu, kuras ar iſtenu zilweku mihleſtibu grib pateeſi iſdeldet un nowehrſt audſinaſchanas aiſſpreedumus un aplamos eeſkatus! Gan runà un rakſta par lopu labu audſinaſchanu un iſſola pat goda algas ſchahdu rakſtu ſazeretajeem un apbalwo premijahm kreetnus lopu audſetajus, bet zif wehribas wehl greeſch uſ kreetneem paidagogiſkeem rakſteem? Un wehl wairaf: fà algo kreetnus behrnu audſinatajusz un kahdu atſinibu manto tee, fas wiſus ſawus ſpehkus uſupurè tautas audſinaſchanai? Eihdſ ſchim gan wehl, deemſchehl, tautas audſinatajeem ir bijis bahra-behrna liſtens. Bet no tautas audſinatajeem, winu kreetnuma un ſtahwoſka, atfaràs ne tikai katras mahjas ween, bet wiſas tautas laime.

XII. Kreetnas audſinaſchanas ſaldee augli.

Zif aukſta un nemihliga tahda mahja, kur behrnu audſinaſchana top wadita nezekà, tif ſilta un peemihliga turpreti ta mahja, kurà behrni top uſaudſinati ta Kunga pahrmahziſchanà un pamahziſchanà! Pahrmahziſchanai jagreeſchàs pret launeem un grehzigeem dſinekteem, kuri behrna ſirdi mehlè eelausteſ; it fà dahrsneekſ ar aſu naſi nogreeſch kozina nederigos un ſaitigos ſarus, tà prahtigs audſinatajusz netaupa pee ſawa behrna dihg-ſtoſchos netifumu ſarus. Turpreti pamahziſchana ja-iſleeto pee labu tifumu un dahwanu modiſchanas un ſtiprinaſchanas. Raditajusz dod lihdiſi katram zilweka behrinam ſawu dalinu dahwanu un tifumu; audſinataja uſdewums tikai paleel, ſchahſ dahwanas modinat, barot, ſtiprinat un wadit uſ pareiſà zekà. Bet tikpat weenu fà otru mahkſlu — pahrmahziſchanu fà pamahziſchanu — katrs audſinatajusz war mahziteſ ta Kunga

ſkolâ, kura paſtahw atwehrtâ jau no ta laifa, kamehr
 zilweku tauta peemiht ſchini paſaulê. Un ſchahs ſkolas
 grahmatas ir bihbele un wehſture, bet winas likumi
 ir dabas ſwehtee nepahrgrosamee likumi. Eaimigi
 tee behrni, kuru wezafi, winus audſinot, eewehro ſchos
 ſwehtos nepahrgrosamos likumus! Pee teem teeſcham
 peepildifees deewiſchtais apſolijums: „teem daru labu
 lihds tuhſtoſcham augumam.“ Un waj nemanam jau
 tuhlit us katra ſola ſchahdas pareiſas audſinaſchanas
 ſaldo augtu un ſwehtibas? — Pakawefimees brihtinu
 tahdâ mahjâ, kur behrni top audſinati pareiſâ zelâ. Nu-
 pat pahrnaht no ſkolas abi wezakee behrni. Mihligeem
 un laipneem ſmaideem tee ſteidsâs wiſpirms pee winu
 roſigâs mahtes, to apſweizinat; un ſchi tos ſanem tiſpat
 laipneem un mihligeem ſmaideem. Skolas leetas behrni
 noleef ruhpiigi un glihti ſinamâs weetâs. Meitina, gadu
 12 weza, ſteidsâs tuhlit beſ kahdas pawehles mahminai
 palihgâ, jo reds, ka ſchai ſchoreiſ roſas pilnas darba.
 Pahrnaht ari tehws. Behrni apſweizinâs ari ar to
 tiſpat laipni un godpratigi un tad iſchakli un mudigi
 katre pee ſawa uſdotâ darbina. Wakarâ gahdigais
 tehws pahrrauga nopeetni maſajo nedetas darbus, un
 kur wajadſigs tiſpat nopeetni paſkubinadams us uſzihtibu
 un kahrtibu. Us duſu ejot atkal atwadâs no mihtâs
 mahtes un tehwa wiſi, tiſpat leelakee, kâ ari maſais
 diwgadu Jahnitis. Wezaki tos noſkluhpſtijuschi, apglauda
 un nowehl mihtâ debefs-tehwa ſargaschanai. Rihtinâ
 uſmoſtotees behrnu pirmais zelſch atkal pee mihtem
 wezakeem. Pehz ſwehtdeenas rihta luhguma un omuligi
 noturetahm brokſtihm atkal katram ſaws ſinams uſde-
 wums. Annina palihds mahtei noſopot traufus; Kah-
 lits ir palihdsigs tehvam. Apkopschanas darbus pabe-
 guſchi tee war nu meerigi pahrraudſit ſawus ſkolas

usdewumus. Wafarâ atfal wiſi fehd fopâ tifpat jautri un omuligi. Tehws jau laifu ir pahrbrauzis mahjâ un ari wiſi ſaimes laudis ir pee laifa atgreesufchees mahjâs. Katrs paſtaſta, fo jaunu waj eewehrojambu redſejis un dſirdejis. Ari rotalas un ſpehlites neteef aiſmirſtas. Paſchi wezafi top pee ſaweem behrneem atfal behrni. Un ja fur mahte behrneem fo ſtingrafi uſdod waj pee-draud, tur tehws tam wis nepretojâs. Behrni paſchi ari jau ſin, ka mahtes pawehle ir ari tehwa pawehle; tapeh; teem ari ne prahtâ uenahf, kaut kad furnet waj pat ſchehlotees par weenu pee otra. Wezafi naw neprahtneeki, fur weens fo noposta, fo otrs gribetu eedeſtit. Saſkana un miſleſtiba walda tif pat ſtarp behrneem un wezakeem, kâ ari paſchu wezaku ſtarpâ. Pawehles teef iſpilditas ar preeku, uſdewumi un peenahfumi eewehroti uſ mata. War juſt, ka wiſâ mahjâ walda meers un laime; ſche ir behrninu ſaules-kalninfch, fur tee at-tihſtâs weſeligi tif pat pee meefahm, kâ ari gara. Un tee ari nejuhtâs nekur tif laimigi, kâ ſawu wezaku mahjâ, un tamlihdſ ari ſkolâ. Tee luhdſ, kad ka wajaga, un pateiz, kad fo dabu.

Bet ne tifai behrni ween; — ari wiſa ſaime un ziti mahjas peederigee zeeni un godâ mahjas tehwu un mahti ar tahdu paſchu zeenibu un godbijibu; jo audſinaſchanas wehſmina puhſch ari uſ teem un katrs dabu redſet un baudit no ſchahdas audſinaſchanas ſaideem augteem. Wiſi ſche ir eewehrojufchi W idſ. wezâs dſ. gr. N: 439 dſeefmas uſdewumu, un tadeht ari te peepildâs tas ſchahs dſeefmas 3 pantina apſolijums, proti: „Swehtiba ir tahdâs mahjâs“ u. t. t.

XIII. Swehtdeen's preefti.

Sewifchki eewehrojama ir swehtdeena, mahju gaismas un behrnu laimes deena. Schodeen apflust ifdeenifchkee darbi ar wifu wimu trofni. Zif meeriga un swehtigi klufa ir fchodeen wifa mahja! Zif godbijajams fchodeen ifskatàs tehws un zif zeenijama mahte, kad tee nofehstàs pee galda, noturet swehtdeen's rihta-luhgſchanu! Wiſi, apgehrbuſchees lai gan weenfahrfchàs, tomehr glihtàs un tihràs swehtdeen's drehbès, ſapulzejàs ap galdu. Mahte ſanem wiſmaſako uſ flehpja, ziti behrni turpreti noſtahjàs rinkfi turpat ap wezakeem. Utſkan swehtas garigas dſeefmas, Deewam par godu, un leefàs, it kà wifa mahja juſtu winas eedſihwotajeem lihdsi fcho swehtſwinigo ſtundimu. Tehws uſzehlees nolafa swehto ewangelijumu un tad wiſi klaufàs fchahs deenas ſprediki. Pehz beigtas rihta-luhgſchanas, notur wiſi brokaſti un tad fatrs ſawà ſinamà zekà. Ziti brauz uſ baſnizu, ziti warbuht apzeemo draugus waj radus; ſinams, ka mahjas tehws ir ari noſajijis, furam peekriht fchodeen nepeezeefchamos mahjas darbus iſpildit, un paſklaufige behrni waj ſaimes ſaudis fcho uſdewumu taiſàs ari iſpildit jautrà garà un beſ noſkumſchanas. Maſee behrni turpreti uſmeſlè ſawas paijinas, bet leelakee keràs pee nopeetnakeem darbeem — zits laſa no tehwa dahwinato grahmatu, bet ziti mahzàs ſkolas uſdewumus. Tà pa-eet deena. Bet wakarà jau pee laika wiſi atkal ir kopà. Utſkan ſahdas laizigas dſeefminas. Kas prot, dſeed lihdsi, bet ziti klaufàs un pat patehrſè it jautri. Teef ari laſits fchodeen pahrneſtais laika-raſits, un ja ſas tur eewehrojams atrodàs, kopigi pahrrunats un jautri pahrfpreefts. Tà pa-eet nemanot wakers un laifs dotees pee meera. Wiſi ari aifeet pee duſas, zits pehz zita; tikai kriſtigà

mahjas mahte wehl apfkata sawus jau dufedamos majajos, teem nowehledama sawu mahtes fwehtibu un debefs-tehwa glabafchanu. Ari mahjas tehws war wehl tikai nuhle dotees pee meera, jo pagahja laizinfch, apraugot wifu mahju, waj wifs atrodàs drofchibà un fahrtibà. Wezaki dodàs pee meera ar Deewam pade-wigu firdi, meerigu un laimigu garu, jo winu mahja ir winu preeka-nams un winu tihrà firdsapfina augstakà laime un dahrgakà manta. Winu behrni gaida katru fwehtdeenu waj fwehtku deenu ar ilgofchanos un preezajàs, kad tahda deena ir peenahfufi. Ari wini nefahro ne fo zitu labaku, kà buht sawu wezaku tuwumà, pawadit preeka deenas wezaku mahjà. Un ja kahds behrns sawu wezaku mahjà nefajuht augstako laimi un leelako preeku, tad tas to ari nefur zitur teefcham nepanahfs un nefasneegs, — winsch war fkreet un meflet, zil un fur ween patihf.

Sinu gan it labi, fa fche efmu fihmejis idealu, preekfchihmi, kahdai wajadsetu buht mahjas dsihwei fwehtdeenà, bet kahda, deewamschehl, ta wis naw wifur ufeetama un warbuht ari wehl newar buht. Eai eefkata-meef wispirms pilfehtàs. Tur turigai fahrtai jeb bagat-neefkeem naw wifa nedekà neweenas darba deenas, bet fwehtdeenas ari nè. Turpreti nabagee tautini ir fwehtdeenas darbeem tà fakot par wehrgeem. Jo ja ari kahdi wezaki teefcham naw peefpeesti eet fwehtdeenàs pee nedekas darbeem, tad tomehr winu fwehtdeena aiseet ar mahjas apfopschanu un wifa fakahrtofchanu, kas darbdeenàs aif newatas bij aifkawejees un fakrahjees. — Bet kà stahw uf lauukeem — muhfu latwju tautinas mahjàs — ar fwehtdeenas preekeem? Af, leekàs, ka tapati modes ftraume, furas ifteka meflejama ari pilfehtàs, ir appluhdinajufi ari muhfu tautinas ween-

fahrschos semu laudis. Jo eestatotees muhsu laifrakstu fludinajumôs, redsam, ka tee mudschet mudsch no isfludinajumeem par teatreem, weesibas wakareem, satumu swehtkeem, „ballehm“ un ziteem tamlihdfigeem isrihkojumeem, kuri wisi, sinams, uštaupiti swehtdeenu preekeem — swehtdeenas swehtifchanai. Turpreti sinojumôs par draudschu un pagastu fadsihwi, fastopam beeschi jo beeschi zensigo korespondentu suhdсібas un pat waimanas, kuras wifas lasitajeem leef fajust, ka schahdu isrihkojumu pee mums wehl toti par mas, ka teem neteef wehl deesgan laika, naudas un wehribas upurets. Jadomà, ka schee weikleef rakstneeki waj wisi weenà pagastà kopà dsihwo. Jo wimu gaudu-dseefmas sahàs waj wifas ar weenadu meldiju, protat: „Muhsu pagastà laudis wehl snausch pa wezam;“ jeb: „Pee mums tautibas apfina wehl naw modufees;“ jeb: „Jaunlaiku prasijumi muhsu pagastà wehl, deewamschehl, neteef eewehroti;“ jeb atkal: „Muhsu pagastà no isglihtibas wehl mas kas manams,“ un tad nu nahk tas swarigais flehgums, „jo no teatreem, satumu swehtkeem waj ziteem scha laika garu pazilajoscheem isrihkojumeem pee mums wehl neko nedfird; mehš wehl efam tumfoni — ihsti maleneefchi“ u. t. pr. Ihs bet bahrgs spreedums par wairaf simtahm personahm us reisi!!

Nu fabeedrojàs pahris skroderu un diwas trihs „jaunkundes,“ kuras, deemschehl, nefam tik mas war noderet, là teatraliskeem uswedumeem, un nepa-eet ilgs laiks, kad aplahrtnes frogôs karajàs teatra programa ar milfigo parakstu „isrihkotaji.“ Tur nu stahw simots, ka tai un tai deenà, gruntneeka N. N. lunga telpàs tiks tas un tas dramatisks gabals uswests un pehz tam buhs deja pee „labas musikas;“ eenahkums, sinams, teef isfludinats „labdarigam mehřkim“ par labu. No tahdas

jaunas jaukas wehsts pahrsteigtà, apfahrtnes publika
 issludinatà deenà ari preeziga un sinkahriga sapluhst
 minetà weetà. Bet par leelu isbrihneschanos, slawetàs
 plaschàs telpas ir — ratu-schkuhnis un „labà musika“
 fastahdàs no pahris „pivulneekeem“, bet „labdarigam
 mehrkim“ galà atleef tikai pahris rublu, waj pat pa-
 wisam peetruhst.

Bet lai nu schahdu un zitu tamlihdju „isrihkojumu“
 karstais draugs scheit nesahf jau waibstitees, tad steidsos
 winam eepreefsch apgalwot, ka ne scho rindimu ussih-
 metajs, ne ari katrs nopeetni domajoschs zilweks negribès
 buht newainigu preeku pretineeks. Neweens zilweks
 newar wifas deenas weenadi pawadit, — isnehmumu
 wajaga. Bet kad pat privati pulzini sahlf israhdit
 teatrus un isrihkot sakumu swehtkus, tad gan jajautà:
 kas no tahdahm ahkstischanahm lai isnahf? Un kad tur-
 klaht wehl wifadi isrihkojumi un ispreezaschanàs kahdam
 apgabalam waj kahdai tautai un personai paleef par
 nepeezeeschamu wajadsibu, fureem upurè nepeezeeschamo
 kapeizimu un skreen pakaf bes atpakaf skatishanàs, tad
 gan usmahzàs tas nopeetnais jautajums: kur wifs tas
 galà lai nowed? un: waj tad gan wif tee slawetee
 isrihkojumi ari latweeschu tautai tif leelu attihstibu teescham
 nes, par kahdeem tos winu karstee ajstahwetaji gan
 tif daudf slawè un godà? Waj tee „sakumu swehtki“
 un „weesigeewakari“ ir ari latwoju tautas behrni, jeb
 waj tee naw gluschi sweschneeki, kuri nu ari mums us-
 bahschàs ar sawu sweschtauteeschu kulturu? Bet par
 to wini pagehr no mums ari sawus upurus. Zif wese-
 libas pee schahdu sakumu swehtku un weesibas wakaru
 dantscheem gan jau naw usupurets! Schee sweschneeki,
 ja winu rihkotaji tos negrib waj neprot pareisi wadit,
 ja-ubago, lihdsigi senaf tif beeschi redseteem „Armen

Reisenden“ ne tikai muhsu fuhri gruhiti pelnitas fapei-
 fas ween, bet labu skaitu rubutu, no kureem leelaka data
 aistripo pa isschkehrdibas zeku. Bet muhsu jaunai pa-
 audsei par to top eedihdidas daschas modes ahkstischanas
 un islikfchanas un isschkehrdiba. Turpreti taipiba te
 top aismirsta un pat wehl nizinata. Latweeschu sena
 weesmihliba ar winas wakfirdibu un weenkahrschumu
 juhdi un nihsti schahdeem sweschtautu kulturis draugeem
 usbahschotees, ka to gan ari K. Kalnina k. „Austruma“
 1890 g. Nr. 5 par „taupibu un isschkehrdibu“ rakstidams
 pa datai norahda un mums atgahdina.

Waj juhs, latwju semkopji, juhs nepeekufdamee semes
 ruhkifichi, spehjat teescham no sawa masa stuhrischa semes
 israkt til dauds rubutu, zil schahdi swehtdeenu preeki
 juhsu jaunajeem maksā un sweschtautu modes straume
 aprij? Waj negribeseet labak sawu weenkahrscho buh-
 dimu, sawu mahju, padarit saweem behrneem par
 paradisi, kurā teem eespihdi preeka faule un wefeligais
 fentehwu gais, kurfch tos atspirdsina un usaudsina
 ihstenos fentehwu tikums: weenkahrschiba, taipiba, fa-
 milijas fadsihwe un brahtu fatiziba un mihlestiba? **Juhsu
 paschu buhdinas wajag attihstitees wairaf un
 wairaf saweesigas fadsihwes**, bet tautiska weenkahr-
 schiba un wakfirdiba. Un zaur to wairosees ari juhsu
 paschu mahjas laime. Ka to waretu, to pa datai ap-
 zeresim nahkofcha gabalina. —

XIV. Weesiga fadsihwe.

Behrni pamasam usaug leeli. Peenahk familijai
 swehti un eewehrojami laiki. Pee-auguscham deklam
 waj meitai ja-eet deewgalda mahziba, lai taptu eeswehtiti

un usnenti par patstahwigu sawas draudses lozefli. Kā wezaki preezajās un slawē Deewu, redsedami sawu ar ruhpehm audsinatu behrnu weselu pee meefas un dwehseles! Paschi behrni nu paleef arween jo wairaf un wairaf tehwan un mahteit tā sakot par draugeem, furi nu ari wairaf un wairaf nem dalibu pee mahjas darbeem un ruhpehm. Bet pats audsinafchanas darbs wezakeem wehl tadeht naw wis pilnigi ja-aismirst. Turpreti teem peenahf jauni usdewumi un ari jaunās ruhpes un raises wehl flahf. Eihds schim atnahza mahjā wiswairaf radi, bet nu apzeemo familiju ari dehlu draugi un meitu draudsenes. Tā pamafam attihstās mahjas weefiga sadfihwe, zaur fo atwerās tā sakot jauni preefa awoti, bet gan ari jaunās ruhpes. Katru zeeminu, un turflahf wehl meitinas ustizamu draudseni waj dehla draugu, gribās taf laipni un peenahzigi usnemt, — un tas taf prafa laifa un ari isweizibas. Un tomehr ir foti weegla leeta weefu laipni usnemt un peenahzigi pazeenāt, ja tikai zilwefi, tif pat weefi, kā weefu usnehmeji, gribetu palift wairaf dabas behrni, ja tee nekahrotu tif dauds pehz ahriščka sposchuma, bet gan pehz eefščiga. Zilwefi mihlē un fahro tapt peefrahpti paschi un nopuhlās peefrahpt ari zitus. Af, ta islifščanās, ta glaimofšana, — sčee nofodamee fščuhfku tikumi, tee padara daschu mahju, daschu zitadi warbuht deefgan godigu familiju, weenteefigam dabas zilwefam par reebigu un aukstu! Jo luhf, azu preeščā gan tewi laipni usnem, laipni pazeenā, bet tif lihds tu efi pahf mahjas fleegfni, tuhlit par tewi sawelf luhpas, taifa wisadus fpreedumus un kritikas! Un fur sčhis wiltibas gars peemahjo? Af, waj naw teefa, kā jo tahlaf no weenfahfščahm buhdinahm, jo wairaf tu manifi kopjam sčho mahniščanas un islifščanās modi! Zif leelu swaru tur

leef uf katru tawu wahrdimu, uf katru tawu rofu un kahju kustinafchanu! Un fur tad nu wehl, mihfais, to tà faukto „muischas faufchu“ garàs mehles! Lai Deews pestij, katru weenteesigo zilwezinu no winu weefibahm! Tur tu, beswalfchfigo balodit, tapfi fkalots un welets, fodits un pasudinats bes gala! Jo tu nesimi un neproti wifu „to mahzito faufchu“ modes zeremoniju un „smalko gefellschaptu“ eeradumu! Un tadeht, lai ari tawa firds buhtu tif pat flaidra fà selts, tu esi un paleez modes faufchu azis — „dumjfeh bours.“

Bet waj nebuhtu muhfu fadsihwe dauds fiftaka un omuligaka, ja katrs eetu fawa drauga mahjà, kahds winsch pateesiba ir? Waj nebuhtu muhfu mahjà dauds mihsigaka fadsihwe, ja fawus weefus usnemtu un pazeemotu tà, fà muhfu apstakki atkauj un kahdi jau ifdeenifchfà dsihwè efam paschi, — ja nosweestu, weefi fane-mot, katru leeko gihmi? Waj nebuhtu istifufchi, ja zeltu preefschà un bauditu, fas ir pee rofas un fo paschi efam sagahdajufchi, bes leekeem ifdewumeem? Kapeh3 jatreez peh3 „fchnaba“ un pat flawetà „bairifcha“ — un faut tas ari buhtu janem uf rehena? „Bet tà jau winsch mani winulaf usnehma; waj tad es lai faunà paleefu?“ Ja, ja — winsch tewi usnehma un winam ir ar fo tà usnemt, — un dari ari tu tà, fà tew ir, un fas tew ir:

Nestaudi kaiminu,

Kam dauds pee rofas ir,

Bet baud¹ ar fahribu,

Ko Deewinsch **tew** peeschfir.

Zif leelu fwaru ihpaschi muhfu tà fauktee „birgeri“ leef uf meefas usturu zeemojotees waj weefus usnemot, tif mas wehribas turpreti top peegreests weefibu garigai pufe — gara baribai. Ur fo gan pawada laifu tahdàs

weefibās? Deewamschehl farunu preefſchmets un laika
 kaweklis daudsreis ir tikai ſpreedeſchana par ziteem,
 ſlauziſchana ap otra durwihm. Sinams, ka ſchahdi
 nemaldigee „kritiki“ jau ne-eewehro to wahrdu pateefibu:

Kas zitu wainas peſ un ſlahſta,
 Pats ſawas otram zaur to ſtahſta.

Turpreti waj mehſ gan nemantotu dauds wairaf,
 ja mehſ zits zitu apzeemojot waj uſnemot pawaditu
 laiku labu derigu grahmatu waj kahdu rakſtu palafidami
 un pahſpreeſdami? Pa ſtarpam waretu warbuht uſ-
 dſeedat kahdu tautas dſeefminu waj ari paſtaſtit weens
 otram ſawus peedſihwojumus. Jhpafchi ſemkopji waretu
 iſmainit ſawas domas, ſawus iſmehginajumus, jeb atkal
 apraudſit ſawa kaimina waj drauga ſaimneeſibu, eewehro-
 dami, kaſ pee ta labſ waj derigs atrodams. Un ja
 taſ wiſſ noteef turklaht wehl beſ wiſas walſchſibas,
 beſ kahdas pahſpihleſchanas, turpreti weenteeſigā garā
 un wakſirdibā, tad ſinams tahdas weefibas nemakſas
 wiſ dauds, nebuhs wiſ par weltu laika ſaudeſchana,
 bet turpreti atſpirdſinās muhſu garu, uſjautrinās muhſu
 dſihwi un atdſihwinatu warbuht ari muhſu ſentehwu
 ſlaweto weefmihlibu, kura, ka rahdas, muhſu pa-audſe
 ſahf tā ſakot iſſalt un iſnihkt.

XV. Darbs.

„Waj tad darbs ari peeder pee mahju laimes?“ tā
 warbuht daſchs ſcheit jautatu. Uſ to tad es winam
 atbildetu: „teeſcham gan, draugs; darbs ir wiſas laimes
 pamata afmens. Beſ darba un wina zeeniſchanas ne-

war buht pastahwofchas laimes; jo darbam eet lihds deewischka swehtiba bet us flinkuma gut lahts." — Ir isplatijuschàs tahs maldigàs domas, ka zilwekam esot jastrahdà wina grehku deht; ja nebuhtu grehka, tad nebuhtu ari darba, nebuhtu jastrahdà. Bet schis spreedums ir gluschi aplams. Jo waj nestahw swehtòs rakstòs tà stahstits: „Un Deews, tas Kungs, nehma to zilweku un eelika to Ehdenes dahrsà, ka tam to bija Popt un fargat." Un schis deewischkais usdewums zilwekam, to dahrsu Popt un fargat, notika jau pirms zilweka apgrehkoschanàs, pirms wina krischanas. Tifai pehz, zaur grehtòs eekrischanu, palika darbs, kas pirms tam bij dots zilwekam par preeku un patifschanu, nu par nastu un gruhtumu. Jo tur dsirdam nu to bahrgo deewischko spreedumu par zilweku un wina darbu: „ar sawa waiga sweedreem tew to maifi buhs ehst!" — Bet kà katrai sodibai, ko Deews zilwekam usleef winu us labu greesdams, ir sawa swehtiba klahht, tà ari schai sodibai. Tifai mums japadodàs ar preeku un bes kurneschanas. Un ja mehš ispildam scho deewischko usdewumu ar labu prahtu, ja mehš strahdajam ar patifschanu — tad darbs, kas mums uslihts no Deewa, paleef mums par swehtibas neseju un muhsu laimes un labklahjibas stuhra akmeni. Eai eewehrojam darbigò zilweku, lai aprangam labi darba mihletaju! Darbigš zilweks ir arween jautrs un spirgts. Wina lozekki un muskuki zaur darbu top wingrinati un stiprinati. Ehdeens tahdam strahdigam zilwekam eet pee firds un ir ari spehziinoschs. Meegs nakti tam ir falds; firds meeriga. Truhkums un bads tschaklajam ir sweschneefi. Turpreti winam ir pee malas wehl saws padominsch nebaltai deenai. Wina behrni un saime, nemanot ee-elpo to paschu gaisu, to paschu tikumu: tee paleef tschakli darba

mihlotaji un flinkumam eenaidneefi. Tà tad swehtiba un laime eet darbam pafak un pawada to.

Bet zif behdigi turpreti isskatàs wijs pee flinka, pee darba nizinataja! Wina mahja isskatàs pehz postafchas, wina lauli isleekàs fà nolahdeti. Pats winsch ir arween tahds fa-ihdšis un fà bes spehka. Alsnemtees un tehret — tahs wina domas un behda. Un kad peenahf atdoschanas brihdis, tad naw ne grafcha pee rofas, un tadehf luhko nu atnest wiſu faunu un godpratibu, lai tifai tiftu wakà no apehštàs maises atdoschanas. Tahdam flinkam ir gan wiſas deenas swehtdeenas, bet kad bads un truhkums tam usmahzàs, tad tam naw wairs nekahdas swehtdeenas. Winsch naw nekad funks ari par to maſuminu, fo tas warbuht kahdureif nopelna; jo zits jau ir preekſchà un to atnem un atrehkina, sinams, fà jau laifam eepreekſch notehretu, — „par wezo paradu.“ Tà tad tahds zilweks ir wiſu muhſchu atkarigs no zitu kauſchu gribas, dšihwo no winu ſchehlaſtibas.

Tà tad, mihtee laulatee, lai audſinam ſawus behrnus par darba mihtotajeem un zeenitajeem un tad buhſim darijuſchi tos bagatus un laimigus. Tad buhſim atſahjuſchi wineem kapitalu, kurfch neſihš teem wiſleelakàs prozentes. Jo darbs ir weens ne-iſſmekams laimesawots, — apſkati to waj no moralifkà jeb ari weſelibas ſtahwofka! Bet lai muhſu behrneem buhtu no fà mahzitees ſcho augſto tikumu, lai teem buhtu preekſchſihme pee fà ee-augt ſchini dwehſeles daikumà — darbiba, tad paſcheem wezakeem wiſpirms wajag buht darba zeenitajeem.

Zaur labahm preekſchſihmehm un mihtligu bet ſtingru peetureſchaniu ee-augs behrnòs ta pahreelzinaſchanàs, fà

„ſtrahdat ir gods,

bet flinkot — fauns.“ —

XVI. Taupiba.

Darbs ir lihdsēklis, bet taupiba zēšč pa kuru teekam pee labklahjibas un tamlihdē ari pee — laimes. Bē taupibas newar buht turibas, iščķērdiba ir darba augļu postitaja. Taupiba sahlās ar zilweka firds tilibas un prahta moščanos. War ari otradi fajit: tilihdē zilweks sahl zeenit taupibu, tā wina firdi dihgst un laišķ saknes ari prahta tilliba. Tikai meščonigās tautas un rupjšķ zilweks nepašihst taupibas, ņķa laimes ņuhra-akmena. Taupit apsihmē tildaudē kā: ņaimneefot ar ņawa darba augķeem jēb eeguwwumeem ar prahtu un apšinu. Taupiba apķampj tawas un tawas ņamilijas ņahrtibas un wišu buhščanu apšinigu wadiščanu. Ta mahza un ņpeesķ mums gaħdat par ņawu un ņaweju neņinamo naħtotni.

Ko lihds tew, mans ruhpiģais draugs, wiņa tawa darbiba, kaħ tu ņawa darba augļus pats min kaħjām? Ko lihds tew tawi ņweedri un iħdeenišķķo darbu ņmagās naņtas, kaħ tu ņawa darba ņweħtibu laid weħjā — kaħ tu eš iščķērdigē? Waj naw teēņa, ka nauģu nopelnit prot un war ari mulķis, bet nauģu pareiņi iņleetot wajag praħtigas un apšinigas firdē? Tawam darbam un darba miħlēščanai ir til ween weħrtibas, žiħ tew firdi taupibas tiluma. Darbs ween nelihds, ja ar to naw ņaweenota darba augļu pareiņa un apšiniga iņleetošķana; to redņam pee kaħra zilweka, to redņam pee kaħtras tautas. Eatwuju tautu atsiħst wiņpahr par darba miħletaju ņenaħ un ari weħl tagad; bet lihds wiņpahrigai turibai ta to-mēħr weħl naw pažēlufeēs un newar ween paželtees. Kur waina, kur žēħlons mēķķejams? Euhķ tur: ta ne-prot weħl jēb negrib weħl atsiħt taupibas ņweħtibas! ņķi gruħtā mahķķla, taupiba, tai weħl

fwescha. — Isschkehrdigai tautai, tàpat kà isschkehrdejam zilwekam naw datas pee wispahrigaem labumeem. Isschkehrdetajs islaisch wisu, fo tas rokà dabu un newar ne few ne ziteem palihdset. Weenalga, waj tas eenem dauds waj mas, wina stahwoflis netop zeenigaks. Winsch grahbsta pehz palihdsibas nelaimes brihdi ahrpuß fewi, ap ziteem; bet atbilde ir wisur: ahrste, palihdsees pats! Winsch ir un paleef taupigà muhschigs wehrigs un kalps.

Taupiba neprasa leelas gudribas, ta nepagehr leelu lihdsjektu; eesahz tapehz ar neezigahm leetinahm, ar masumitu, bet esi tikai pastahwigs un turi few wahrdu, un redsesi, tu pee-augsi leelumà. Taupibas metodes ir weenkahrshas, tikai eesahz ar weenu un tu eemanifees ar daudsàm. Peemehram eewehrosim winas likumus.

Pirmais: Isdod masak, ne kà tu eenem jeb pelni. Peenem few par nepahrgrosamu likumu, sinamà laikà, jeb no sinama eenehmuma nolikt sinamu datu preeksch nahlotnes. Zilweks, kas wairak isdod ne kà eenem, ir ahrprahtà, — pehz ilgaka waj ihfaka laika tahda atspaidis buhs — ubaga speekis?

Otrs: Nomakfà sawus peenahkumus katreis tuhlit un skaidrà naudà un netaisi parahdus nekad un ne pee weena. Parahdi laupa zilwekam sirds meeru un atnem wihram wina patstahwibu. „Parahds naw brahslis.“

Treschais: Neleez zeribas us wehl ne-eeenemtas, bet tikai gaidamas naudas, — nesin, waj reis to eenemsi. Tew ir zeriba tur waj tur eenemt tahdu un tahdu summu, un us tahs zeribas tu jaw few eegahda tahdu waj tahdu leetu; bet ja nu beidsot tawa zeriba nepeepildàs, waj tad nu ne-esi uskrahwis us saweem plezeem nastu, kura janef ais weltahm zeribàm?

Setortais: Nepirz neko newajadfigu un laitas buhtu ari deessin zif lehts. Kas newajadfigas leetas pirk, tam galâ japahrdod wajadfigais un nepeezeeschamais. Papreefsch wajadfigo, tad wehl, ja spehji, derigo, bet ne kad ta, bes ka wari istift.

Peektais: Wed skaidru rehkenu par taweem is dewumeem un eemehmumeem. Kahrtigs wihrs jin jau eepreefsch, zif tas wehl war isdot un fur ween wairs drihkt isdot.

Sestais: Tawas pascha azis lai reds un pahrskاتا wisu sawâ fainneezibâ, weenalga, waj ta masa jeb ari leela. Kas ziteem ween sawu namu tureschanu ustiz, un swescham rokâm ween wisu leef darit, ta fainneeziba stahw us wahjeem pamateem un grimfs peh3 ihfa waj ilgaka laika. „Sainneeka azis padara wairak ne kâ desmit puifchu rokas.“

Beidsot septitais: Ewehro sikhkas leetas, tas ir: neturi ne wisikhako leetimu par tawas eewehribas nezeenigu. Sihu leetu ne-eewehroschana ir flints, pee furas peedausâs un sadragajâs leelakais pulks zilweku. Wisa zilweka dsihwe pastahw no neskaitamu sikhumu saweenoschanâs un katra leeta, zif neeziga ta ari pati par sewi ne-isskatitos, ir saweenibâ ar zitahm tomehr no leela swara muhsu dsihwê. Un no daschas tahdas sikhkas leetinas ne-eewehroschanas, zelâs simteem un tuhkstoscheem posts un nelaine. Tirgotaja kugis gahja postâ ar wisu mantu tik tadeht, ka schim kugim kahwe isbraukt no ostas ar neezigu zaurumimu dibenâ. Tapeh3, ka kahdam pakawam truhka naglinas, gahja adjutanta sirgâm pakaws pasuschana, un ais pakawa truhkuma klupa sirgs un gahja bojâ, bet zaur sirga bojâ eeschanu krita ari pats adjutants eenaidneeku rokâ, un tâ ka truhka isweizigâ adjutanta, tad wina generali pasaudeja

wisu kauju; un tas wifs notika neezigàs naglinas ne-
eewehroschanas deht! —

Daudsreis dsird jautajam: „no kam gan tas nahst, ka no diweem faimineem ar weenadu semi un warbuht ari ar weenadeem eenahkumeem, tas un tas dsihwo pahrtikumâ, bet otrs leelakâ truhkumâ?“ Ustbilde: no tam, ka pirmais pahrkata wisu sawu fainneezibu pats, eewehro wifus sikhumus pats, un ir turklaht taupigs wifur un pee wifa; turpreti otrais ustiz wifu swescham rokâm un isdod sawus eenahkumus weltigi; pirmais is-tehrè masak ne kâ eenem, otrais isdod wifu un pat jau pirms kâ ir eenehmis; pirmais tur zeeschi katru kapeizimu, zeenij pat graši, otrais turpreti domâ: ko nu ar rubuli wari isdarit, — bet kapeika jau naw nefas! — Tadeht, mans draugs, ja gribi pasaules zihninâ pastahwet un ar taweem lihdszilwekeem fazenstees, tad esi pahr wifahm leetahm taupigs! Un ja tew koti masi eenahkumi un wairak tu nespehji aistaupit, tad sahzi kaut tilai ar kapeizimahm! „Bet ko gan ar tahdu neezimu war eekraht un eemantot?“ Tâ tu warbuht schaubigs jautasi. Ja, weens pats par sewi warbuht spehsi gan mas, bet beedrojees ar ziteem un pee ziteem, un panahkums buhs eepreezinoschs. Tur ir bankas, tur ir krahkases, tur ir wifadas apdroshinaschanas beedribas, tahs tew atwer durwis, tahs tew sneeds atweeglinajumu pee tawas labàs apnemshanas, tilai ustizees pats sew un ne-esi schaubigs! Nemsim peemehram un pahrleezinaschanas deht kahdu apdroshinaschanas beedribu statutus un apluhkosim skaitus winu aprehkinu listês, un tu redsesi, ko masuminsch tew sola un war dot.

1. Par weenu no deenas eetaupitu kapeiku, war 20 gadus wezs wihrs waj seewa apdroshinat sew ap 3 rbl. nedekâ slimibas gadijumâ.

2. Par 1 kapeifu no deenas, to fahrtigi nomaffajot, war tehws sawam behrnam no wina dsimschanas deenas, nodroschinat skolas naudu ne masaf kà 60 rubku, furus tas dabu ar sawu 14to gadu eestahjotees skolà.

3. Par weenu kap. deenà, war tehws nodroschinat sawai jaunpeedsimuschai meitinai ne masaf, kà 100 rubku puhra naudas.

4. Par weenu kapeifu deenà war 25 gadus wezs wihrs waj seewa nodroschinat saweem behrneem pehz wina nahwes ne masaf kà ap 200 rubki; bet ja tas spehj katrà deenà pataupit 6 kap., tad wina masajeem ir nodroschinats kapitals ap 1000 rubku, un ja schahdam tehwm waj mahtei usbruku nahwe pat pehz pirmà fahrtigà eemaffajuma, — behrini to tomehr war dabuht.

Redsi nu, fo kapeifa war, un eewehro, fo spehjam zaur taupibu! Un waj us tawa kapa nebirs tawu masajo pateizibas asaras un waj wini nezels sawas swehtijoschas rozinas us wineem dsihwokteem, fur tawa dwehsele atdusàs? Taupibai ir deewischka swehtiba un tikumiga wara. Taupigeem peeder nahlotne! Tapehz sahksim katrs ar scho loti pateizigo darbu, ar taupibu. Juhs latwju rokpelni, juhs amatneeki un juhs semkopji, — ir laiks, ir laiks, ka atmetam to weenaldisibu un kuhtribu! Ir laiks sahkt wairaf taupit, wairaf kraht, kà to lihds schim esat darijuschi. Jums, pilsehtàs buhdameem, ir it weegli aissneedsamas un pee-ejamas wisadas beedribas un krahjkases, tikai eesahkat! Bet ari us semehm ir jau dauds weetàs gan Widsemè, gan Kursemè tahs no Augstàs waldibas atwehrtas pasta nodaku krahjkases, furas ihsti ar to teizamo noluhku atwehrtas, dot isdewibu ari semafàs un nabagalàs fahrtas lautineem, noguldit droshà weetà sawu masumihu. Tapat ari us semehm un ne tikai pilsehtàs ir atrodami tà saukto

„dsihwibas apdroſchinaſchanas“ beedribu agenti, ar kuru widutaziju waram apdroſchinat ſaweem pakal palikufcheem ſahdu maſuminu, ja ari tiſ ween maſuminu ſpehjam aiſtaupit. No muhſu kapeizimahm kraſſees rubuki un ſchee pee-augs par ſimteem un tuhſtoſcheem, ar kuru palihdſibu muhſu jaunà pa-audſe, muhſu behrni, warehs beedrotees un riſkotees; tee zels ſew ehſas, dſirnawas, fabrikas un buhwès kugus, kuras iſſuhtihſ uſ daſchàm paſaules oſtahm. Wineem atwehrſees juhſas zeli un ſemes dſitumi un tà juhſu taupiba buhs dewuſi maiſi un peknu ſimtàm un atkal ſimtàm dſimtèm. Tà plauks tirdſneeziba, tà attihtifees ruhpneneziba! Tifai nopeetni un droſchi uſ reiſ par labu atſihtà zeta! Droſcham pee-der paſaule!

Jeb waj warbuht wehl fratat netizigi galwas? Waj warbuht wehl ſchehl atſtahtees no wilinoſchàs un apmahnoſchàs iſſchkehrdibas gaiſmas? Jau ſen eſam garam tam laiſmetam, kura zeta juhtis ſtahweja uſraſtits tas trihſſilbigais wahrdirſch „taupiba!“ Deeſgan nu laſſits, deeſgan nu deets un dſeedats pehz ſifenu parauga! Laifs ſahkt ſtaigat klufaſ un nopeetnaſ! Netizat wiſ muhſu glaimotajeem, kuri muhſu un muhſu tautinas attihtibu noſwer pehz trokſchaineem „iſrihkojumeem,“ kuròs mehſ mahzamees newis taupibu, bet nizinamo iſſchkehrdibu. Zaur ko gan nopeetnà Anglu tauta un duhſchigee Amerikani ir eeguwoſchi tahdu turibu, tahdu paſauls ſlawu un ſpehku? waj zaur dejoſchanu un ſlaweteem „iſrihkojumeem?“ Nè! ne wiſ zaur ſcheem, bet zaur — kapitalu! Un kapitalu panahſ zaur darbu, bet to wairo un uſtur zaur — taupibu. —

XVII. Mahju kalpi jeb gahjeji.

Mahrtinsch Euters zetorto luhgschanu isskaidrojot, peeskaita pee deenischkas maises, un tamdeht jafaka ari pee „mahju laimes,“ ne tikai labu laulatu draugu, rahmus behrnus, labus draugus un ustizamus kaiminus, bet ari labu faimi. Waj winam ari ir taisniba schini leeta? Sinams gan, un man ari buhs jadod taisniba, kad saku, ka laba faime, tas ir: ustizami un godigi kalpi, uszihtigas godpratigas un paklausigas kalpones peeder pee mahjas laimes un ir leela manta tam, kas ar tahdeem war leelitees.

Wispahrigi ir dsirdamas scheloschanas, ka muhsu deenas schi manta — laba faime — esot reti atrodama. Un teescham ir gan taisniba un pateesiba, ka ari muhsu darbigas tautinas widu ir eeweesees un eepirinajees schinis brihwibas laids toti nekreetns gars; uspuhschanas, nepaklausiba, besbehdiba top turetas ihpachi no muhsu kalpu fahrtas par godu un ka par kahdeem tikumeem. Turpreti paklausiba un padewiba sawam maises tehnam — tahs top usstatitas par wezu laiku atleefahm, kuras muhsu isglihtibas un brihwibas laids attihstiteem laudihm wairs nepeederotees. Muhsu semkopjeem jau ir usnahkuschu ta ka ta gruhti un spaidigi laiki. Bet schihs nastas top wehl jo smagakas zaur to, ka ustizami un kreetni darba spehki paleef jo deenas retaki un gandrihs naw wairs ir atrodami. Un ja tas ta turpma aisween paleef, ja muhsu gahjeju moraliskee usskati nelabojas, bet warbuht wehl paleef launaki, tad muhsu semkopibai teescham jastihds us leju. Jo kur naw ustizibas un pateesibas starp darba dewejeem un nehmejeem, tur darbam naw sekmes, naw isdoschanas. Bet wisahm aishildinaschanahm preti, stahw ta deewischka

pawehle, gahjeem par ne-apgahschamu bausli: „Zuhs kalpi, eseet paflausigi saweem kungeem.“ Un zif tur mahju fahrtiba un wisa fainneeziba zeesch, fur gahjei ir nepaflausigi, fa tur mahju laime top postita, fur mahjas galwai top parahdita spihrtiba un pretestiba: no tam muhsu fainneefi un fainneezes sinas stahst it daschu nepatihfamu peedsihwojumu.

Bet fatram sawa teefa! Waj muhsu fungus un fainneefus war pawisam atwainot? Waj wini saweem usdewumeem un peenahfumeem pret sawu faimi, ir weenumehr ustizigi? Waj wini tur swehtu sawu bausli, fursch turpat saka: „Zuhs fungi, kas ir pareisi un pehz teefas, to darait teem kalpeem.“ Bet kas sawus gahjejus usfkata tikai fa kahdu kapitalu, no kura tikai ja-fadsen leelafas prozentes, kas turpreti par winu dwehselehm ne fo neleefas sinot: waj tas gan ir zeenigs sauktees par fungu! Kas sawu gahjeju suhri nopelnito algu luhko nomafinat, waj pat pilnigi atraut un noleegt, waj tad gan tahds wehl war schehlotees, fa winam jar faimi naw nekahdas laimes? Ja, ihpaschi schi pehdigi mineta nekreetna buhschana — atraut faimi nolihgto algu aif wisadeem isdomateem eemefleem — ir, deewamschehl, ta leelafa un gandrihs wispaher isplatijusees fainneefu kluhda. No schahs sehrgas, scha netikuma war leezinat dauds un par dauds muhsu teefu protokoloi! Kahdu ustizibu, kahdu pateesibu war prasit no saweem kalpeem tahds fainneefs, fursch nekafunas peewilt un peemahnit tos, kuri deen deenahm wisu zauru gadu wina laufas un mahja ir gahjuschi un waiga sweedros strahdajuschis? Ko lai saka par tahdu fainneefu, fursch nebihstas grehfa, atraut no tahs neezigas suminas, no kuras kalpinam ja-apgahda sawi sifkee behrini un war.

buhť wehl neſpehzigee wezafi? Ja, ko lai ſaka no taħda mahjas tehwa? —

Bet waj tad gan ari tas ir tiſ gruhts uſdewums, ſawus mahjas gahjejuſ eefkatit par liħdſzilwekeem, apetees ar teem, ſà laiſam ar ſawas mahjas un familijas lozefkeem? Waj tad gan ir tas wiſai tiſ gruhti, wineem liħdſjuhtibu parahdit, winus tehwiſchki pamahzit un wadit ar laiſnibu un lehnibu pee ſawu peenahkumu iſpildifchanas? Waj tas gan ir gruht, nemť dalibu ari pee winu preekeem un behdahm, apjautatees ari par winu peederigo klaſſchanos? Waj ir gan gruht, ari par ſawu gahjeju dwehſeku labklaſſjibu gahdat, par winu eefſchigo attihſtibu ruhpetees un wineem ar padomu paliħdſet, kur un kad tee luhdſ? — Pateeſi, ſchahdu friſtigu peenahkumu eewehroſchana pret ſaweem gahjejeem, neſiſ katram mahjas tehwa ari ſawu ſwehtibu un taps pilnigi atmaſſati. Schahdi iħſtena friſtiga mahjas tehwa tiſkumi buħs winam un wina peederigeem par dahrgako mantu — tee wairos wina mahjas labklaſſjibu un uſturuſ wina mahjas laiſi. —

XVIII. Pazeetiba behdâs, zeriba ſlumjâs.

Tu dahrgâ mahjas laiſe! — meħs liħdſ ſchim tiſkai tawâ ſilſidamâ ſaulitê ſawedamees, eſam tiſkai ar tewi miħlinajuſchees. Bet meħs ne-eſam wehl neka domajuſchi un manijuſchi ari no teem tumſcheem mahkoneem un padebeſcheem, kuri daudſfahrt ſawellâs ari pahť paſchu deewbijigo buħdinahm. Truhkums, ſlimibas un nahwe — tee ne-aiſeet garam ari paſchu Deewa behrnu mahjahm. „Kur mahja, tur duħmi;“ un: „waj ir kur taħda

mahjina, kam naw ar sawa frustina?" Sehklas graudinsch newar pilnigi usaugt un pareisi nogatawotees tifai faules deenàs ween, — wajag ari leetus un warbuht ari negaisu. Ari tawam eeffschigam jeb garigam graudinam, af kristigais zilweks, wajag baudit wisadus laikus un daschadus brihtinus; Sinams, muhsu meefigais zilweks gan to nesaprot un tadeht tas kahrotu tifai labas laimes deenas ween. Bet tas newar tà buht — ir japanes ari negaisi. Af behdu stundas, af skumju brihschi, kad wezakeem winu behrninsch gut krampjôs un zihnàs ar slimibas waru — bet tehws un mahte nespehjt it ne so palihdset! Af asaru deenas, kad mihlots behrninsch, kuru wezaki tureja par weenigo preeku un attpaidu wezuma deenàs, nu jagulda dsestrâ semes flehpiiti! Un fur schahdas behdas laulato mahjâ eelaususchàs, waj tur ari war runat no mahjas laimes? Teescham gan! un ihsti schahdôs behdu brihschôs parahdàs ihsten kristiga zilweka dwehseles dischenums. Eainigus war saukt pateesi tahdus laulatos, kuri schahdàs peemellefchanas stundàs lihds ar Dawidu war sajit: „Mana dwehsele ir flufu eeffsch Deewa, kas man palihds.“ Un kapehjt tad gan ari lai ismifamees? Waj naw labak isglahtu un newainigu behrnu debefis sinat, ne kà warbuht noklihduschu un pasuduschu pasaulê redset? — Af behdas un afaras, kad mihledamahn wezaku firdihm japeedsihwo un jareds, ka winu behrninsch, par spihiti wisai wezaku mihligai pamahzifchanai un ustizigai audsinafchanai, staigâ tomehr pasufchanas zekus! Teelaku firdsehstu gan pasaulê wairs newar buht! Bet ihsten kristigâ mahjâ ari tad wehl nepaleek bes zeribas. Schahdi peemelleti wezaki tomehr eepreezinàs ar deembijigàs Monikas, Augustina mahtes, wahrdeem: „Tahds asaru un tif dauds luhg-schanu behrens newar eet pasufchanâ!“

Mahjas laime — waj tomehr tu netopi lihds aprakta, kad warbuht weens no laulateem top isnefts us muhschigā meera mahju, kapa kalninā? Pateesi, naw weegla leeta, kad top aisrauts tas, kas bij seewas atspaidis un drošums; naw weegla leeta, kad jaguldina aukstā semes flehpi tas, kas bij masino preeks un weenigais apgahdneefs! Un waj ta ir weegla leeta, kad top atnemta ta, kas bij mahjas sirds un wihra kronis un sirdspreeks? Waj ta ir weegla leeta, kad janowihst tai, kuras dahrgums wehl schuhpuli smaida, un warbuht atleef ari wehl otrs un freschs, kuri wehl nesajehds, ko tas wahrds „bahris“ nu wimeem atnes un usleef? Bet waj tadeht kurnet un ismistees? Waj bahrini un atraitnes it se-wi-sch-ki nestahw debefs-tehwa glabaschana? waj bahreem un atraitnas naw dotas ihpa-sch-a-s apsolischanas? Tadeht nost wisa noskumschana un suhdischanas! Lai apraudam sawus peederigus, bet ar zeribas asarahm! Lai paturam tos patezigā peemina, bet lai nezetam tos sew par elkeem! Un tu, apbehdinata wentule atraitne, sakampj nu ar diwkahrsch karstu zentibu sawu swarigo usdewumu, kursch nu tew ari ir tapis diwkahrsch gruhts — sawu behriniu andsinaschanu, un scho swehtu peenahkumu ar ustizibu ispididama, tu atradisi preeku sawā atstahatā kahrtā un eestiprinaschanu sawās skumju deenas. Bet ja tawi behrni jau buhtu usauguschi, tad sini, ka tu scho paschu swehtibu wari mantot, upuredama sawus sikhos spehkus atstahteem un bahreem sawā draudsē, sawā aplahrtne. Kristigus mihlestibas darbus pastrahdadama, tu mantosi dauds augstaku laimi un dahrgaku kroni, ne la nododamās warbuht tufschahm walodahm un nekreetnahm mehlnesibahm, kuras, deewamschehl jo stipri peelihp daudsahm padsihwojuschahm seeweetehm.

XIX. Dsihwes-wakara krehflâ.

Dahrgà mahjas laime — waj ari tu pehs gadeem, kad ari wihrs un seewa paleef kopâ lihds dsihwes wakaram, nepaleezi tomehr arween jo nabagaka? Kad behni isfliht katrs us sawu pusi, waj nu dibinadami sawu mahjas buhschanu jeb ari tehwijas un walsis labumeem un peenahkumeem kalpodami, un juhs paleefat weentuki, kâ nosirmojuschj foki bes sareem — waj tad wairs ari warat sauktees par laimigeem? Un kad pat ir sawâ wezâ perefliti juhs wairs ne-atrodatees, bet welkat muhscha wakaru ismesti no pasaules bahrgahm wehtrahm is sawas zitkahrt tif silti koptàs pajumtes — es prasu, ja juhsu stahwoklis nu tahds, waj tad nu ari pee jums wairs war runa buht no „mahju laimes?“ Sinams gan ka war, tà juhs neschaubigee wezischj man atbildesat; sinams gan, ka warat tomehr leelitees ar laimi, ja tifai to dahrgo mahzibu zaur wisu dsihwes laiku esat paturejuschj, ka listens un pasaule war mums wisu raut un laupit, tifai muhsu skaidro firds-apsinu un dahrgo firds meeru nespehj mums it ne kas nolaupt. Un kas jaunibâ ir pratis to mahkslu, dibinat sawu mahjas laimi us stipreem pamateem, tam-ta pahrleezinaschanàs wehl firmâ wezumâ nesudis, ka winschj ari dsihwes wakara krehflâ wehl war leelitees ar laimi un baudit no winas stiprinoscheem augteem. Mana gara azu preekschâ stahw diwi jau nosirmojuschj laulatee draugi. Tur wini abi sehð kopâ; wezais tehws tur sawàs rokàs atwehrtu bihbeli, un firmâ mahte raugàs ar meerigi apskaidrotu gihmi us teem kalneem, no kureenes muhsu palihdsiba nahk. Us abu gihmjeem atspihð ta dahrgà manta — firdsmeers, bet winu azis wehl mirds ta newihstamâ pehrle — mihlestiba. Wini luhds debesu tehwa swehtibu wehl par saweem tif ruhpiigi audsinateem behrneem, no

kureem wini lihds schim tikai labu ween dsirdejufchi un preeku baudijufchi. Bet winu weenigà wehleschanàs nu ir tikai ta: Kungs, dodi mums weeglu meerigu aismig-schanas stundim! Jo dsihwes faulite ir jau ais ap-wahrfschna un dauds dauds mihtas firdis, kas dsihwes zetâ winus eepreezinaja, ir jau us muhschibu apflufufchas.

Un ja tad ari schihš sweschneezibas mahja fakriht — winas newihstama laime tomehr pahreet lihds us to mahju, kura mums ir ustaita pee Kunga muhschibâ. Jo:

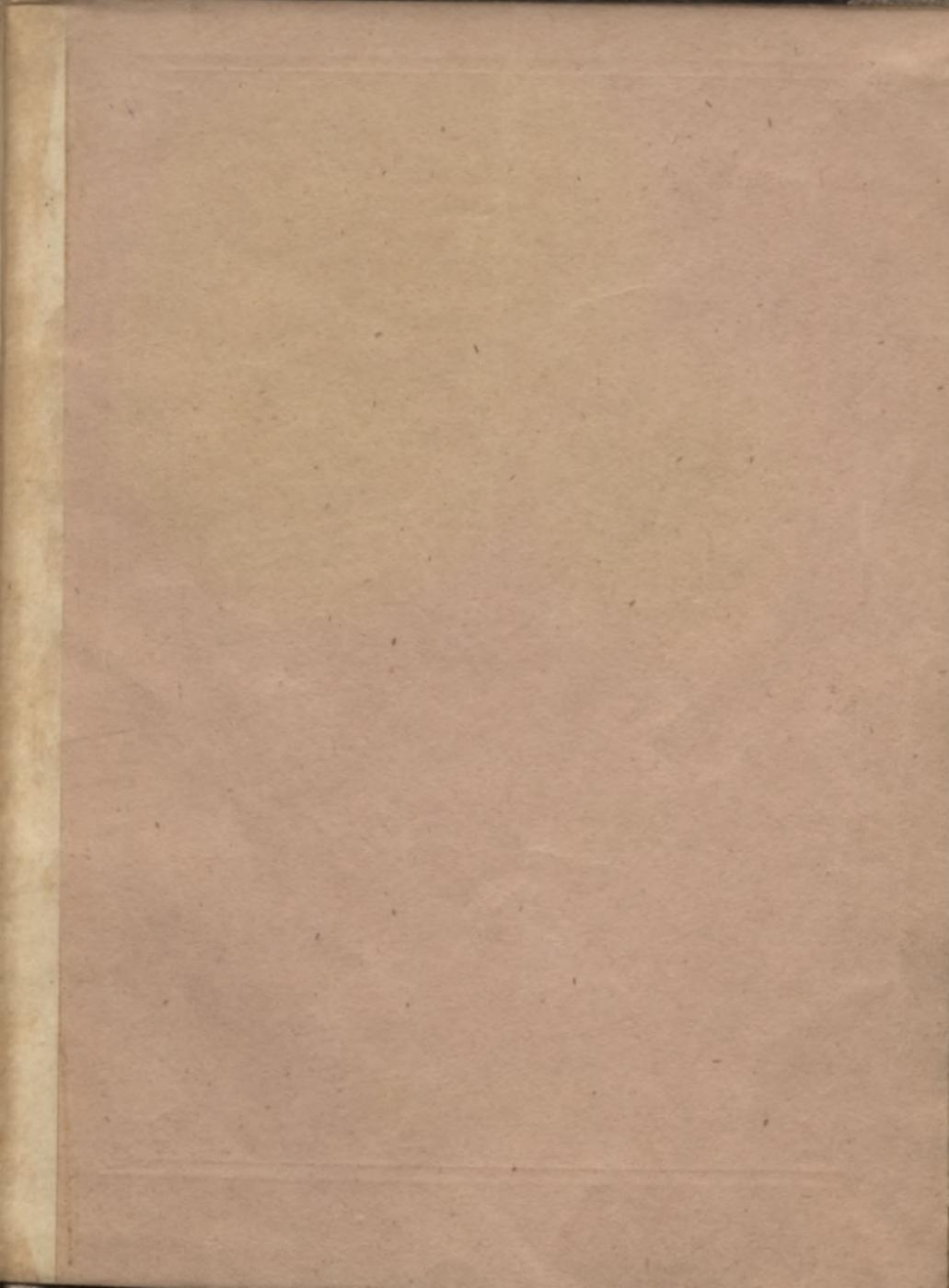
„Wifs, wifs suhd, kâ uhdens pluhd’,
Deewa firds, ta ween nesuhd!“

S a t u r s .

	Kap. p.
Eewadijums	3
I. Mahju laimes pamati	5
II. Wezaku swehtiba — Deewa swehtiba	10
III. Wifî efam grehfojufchi	11
IV. Neseet weens otra nastas	13
V. Teesibas un peenahkumi	14
VI. Wihrs mahjas galwa	17
VII. Seewa mahjas firds	19
VIII. Behrni preeks, bet ne wis nasta	24
IX. Ko fawai meitai wislabaf lai mahju?	25
X. Kas fawejus ne-apgahdâ, ir nifnaks par paganu	27
XI. Neparaisas audsinaschanas launee angli	30
XII. Kreetnas audsinaschanas faldee angli	31
XIII. Swehtdeenas preefi	34
XIV. Weefiga fadsihwe	38
XV. Darbs	41
XVI. Tanpiba	44
XVII. Mahju kalpi jeb gabjeji	50
XVIII. Pazeetiba behdâs, zeriba sfufjâs	52
XIX. Dsihwes-wakara frehflâ	55

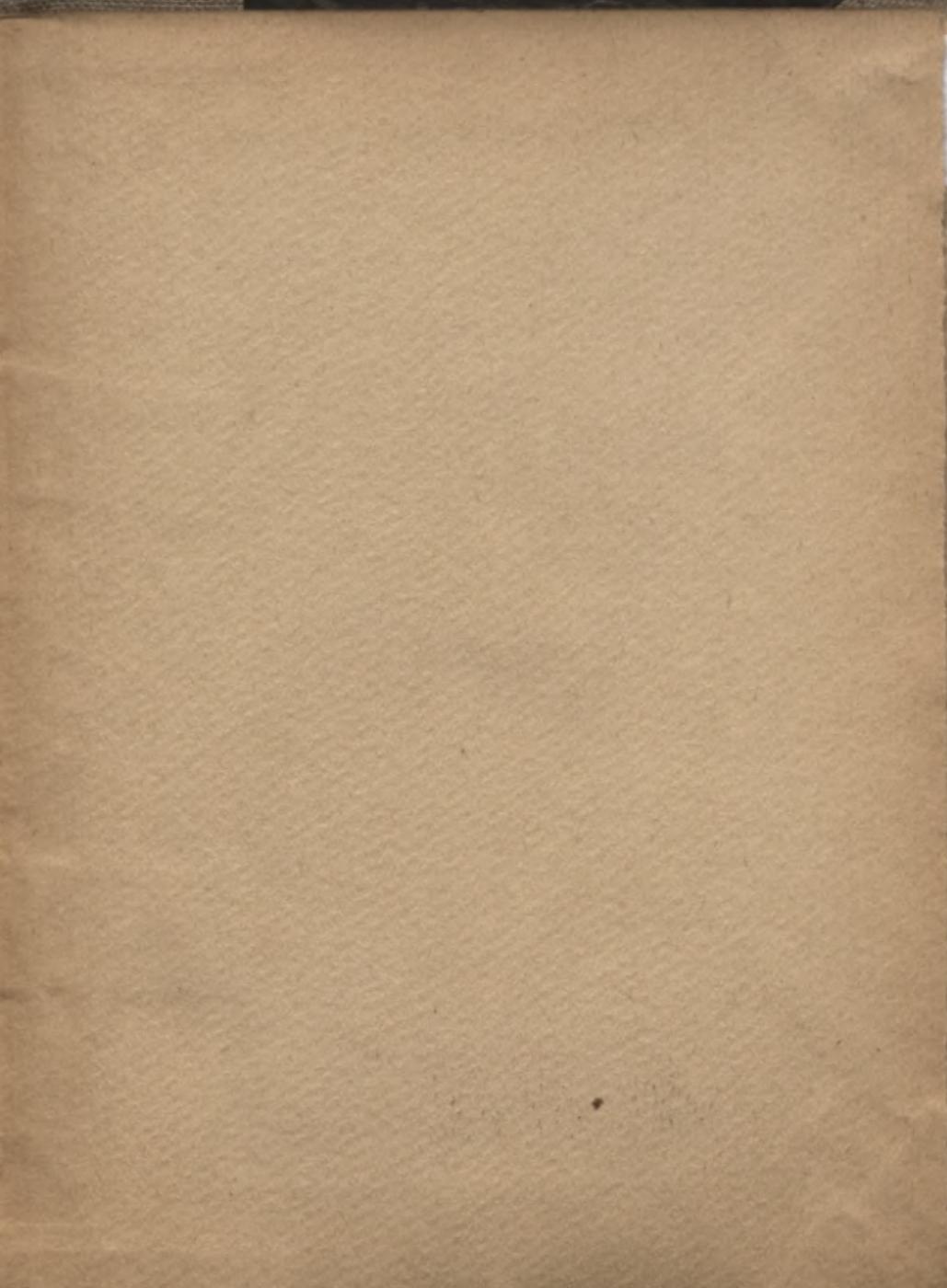
2238

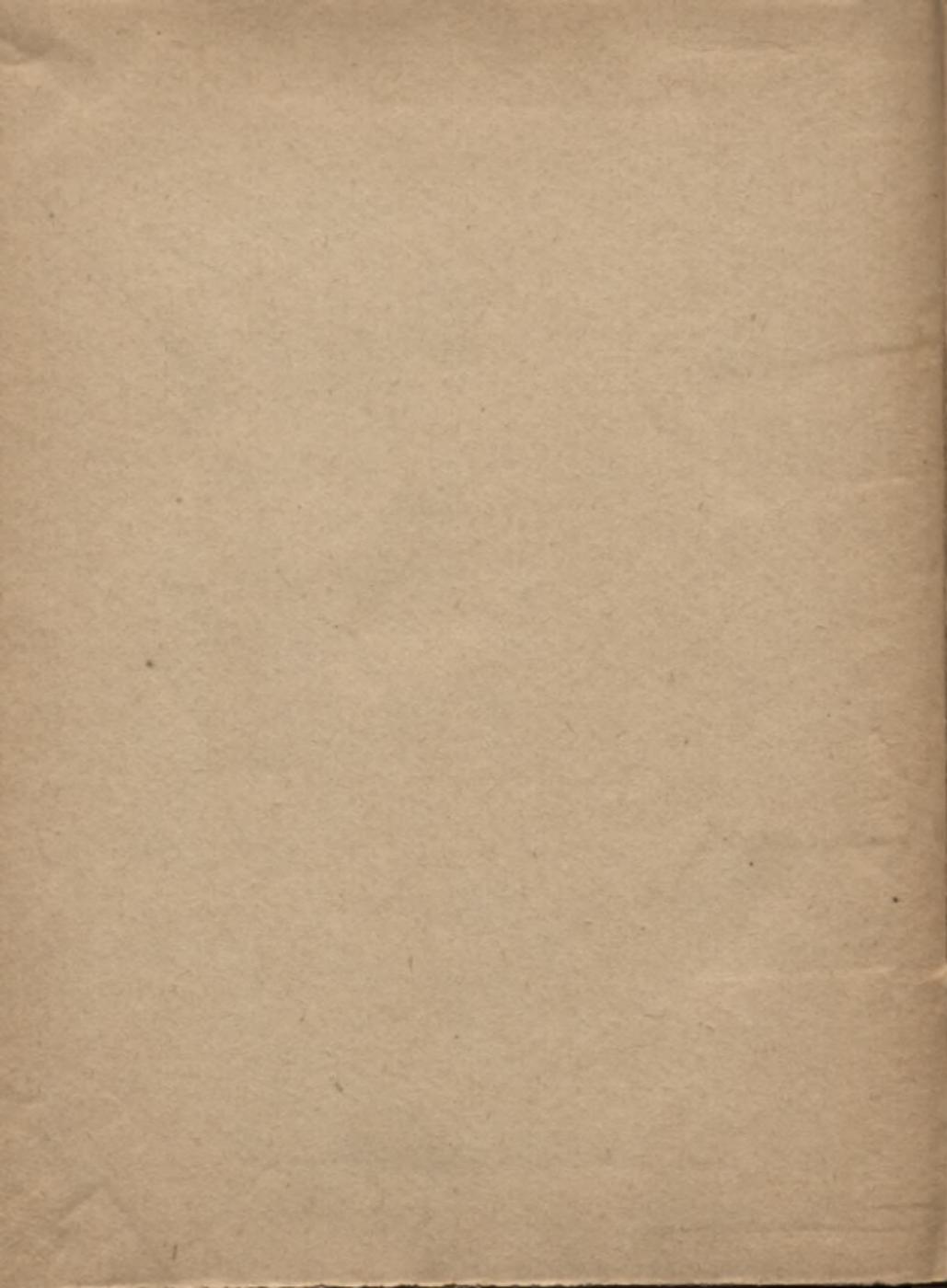

La. 2238.

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0310045858